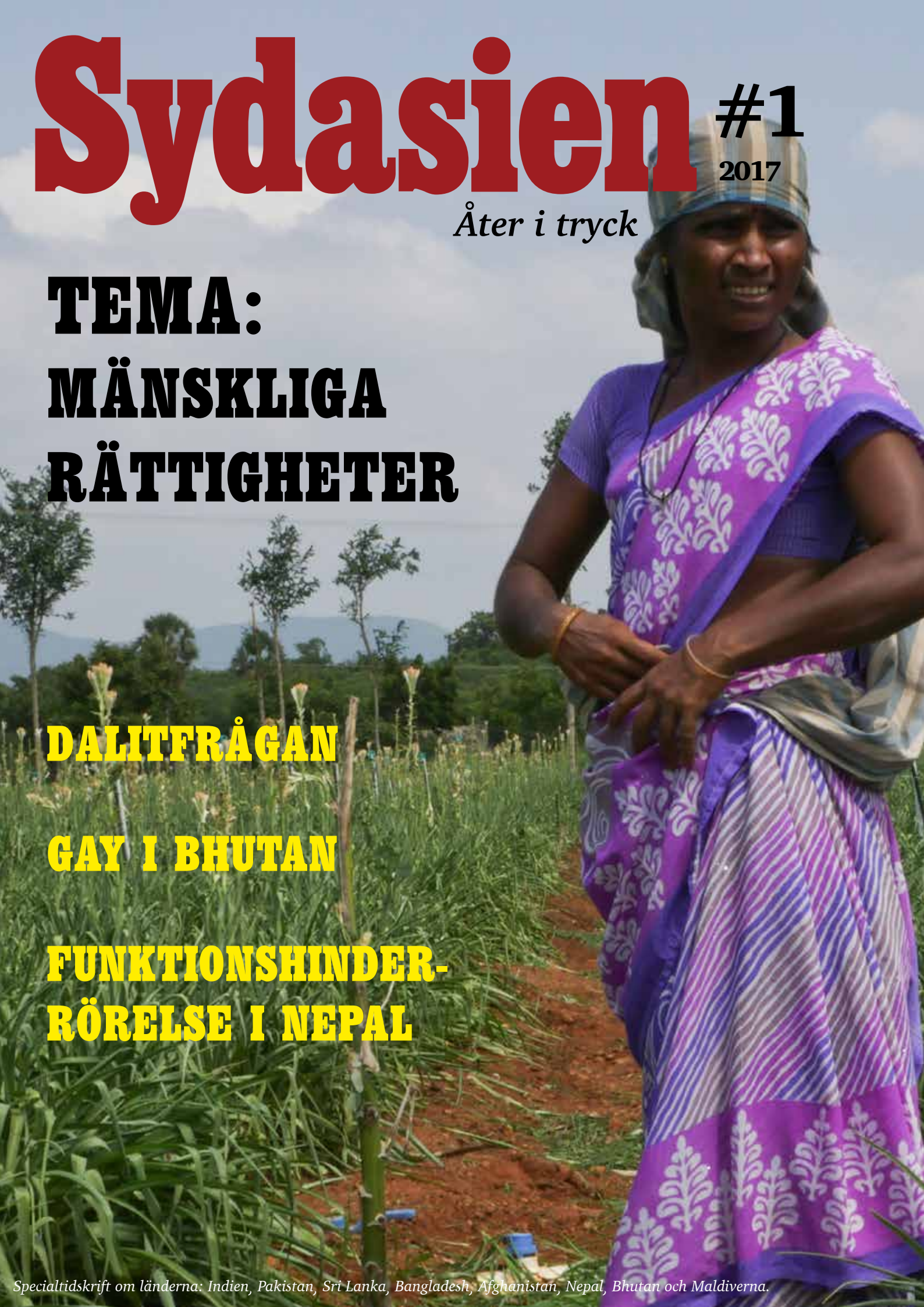
Sydasien

#1
2017

Åter i tryck

TEMA: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

DALITFRÅGAN

GAY I BHUTAN

FUNKTIONSHINDER-RÖRELSE I NEPAL

Specialtidskrift om länderna: Indien, Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna.

Fullt fokus på Mänskliga Rättigheter i Sydasien

Sydasienvänner, jag är så glad att se att just du hittat denna tidning! Det är nu 7 år sedan den sista tryckta Sydasien gavs ut hösten 2010. Nu finns vi på nytt i tryckt format på prov. Tidningen besår av femton utvalda artiklar från nättidskriften sydasien första halvåret 2017.

Jag som redaktör är oerhört stolt över är att vi under våren 2017 lyft fram frågor om tolerans och utveckling inom Mänskliga rättigheter fältet. Jag har tre frågor som jag tycker är särskilt viktiga att synliggöra i regionen; Funktionshindrades rättigheter, HBTQ – personers rättigheter, samt daliter och adivasis rättigheter.

Elina Vidarsson har tittat närmare på kungadömet Bhutan - hur är det att vara ung och homosexuell i ett samhälle där homosexualitet är straffbart? I artikeln *"Tystnaden är bruten"* berättar Passang Dorji om hur det var som första bhutanesen att komma ut som gay i internationell TV. I flera av våra länder är det moderna samhällets lagar ärvda med koloniala värderingar och processen där samhällets institutioner byggs upp sten för sten. Att se och följa dessa processer som långsamt utmanar det normativa är oerhört viktigt.

Henrik Schedin följer kontinuerligt funktionshinderrörelsen i Nepal och Indien. Han rapporterar för SYDASIEN om Indiens och Nepals funktionshinderrörelse och utvecklar komplexiteten i att arbeta med rättighetsfrågor i samhällen där problem med stigmatisering på grund av fördomar såväl som bristande infrastruktur och avsaknad av adekvata hjälpmedel samexisterar.

Jag har även fått in färska rapporter från byar drabbade av torka i Tamil Nadu och Telangana från pigga praktikanter tillhörande *Svalorna* och *Framtidsjorden*. Att läsa praktikantberättelser är för mig, på plats i Sverige, oerhört inspirerande, jag kan riktigt känna engagemanget sprudla i texterna.

Vi finns på www.sydasien.se , vi är den enda specialtidskriften som täcker Sydasiens länder; Indien, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Sri Lanka, Nepal, Maldiverna och Bhutan. Jag hoppas du besöker tidningen och gillar vår sida på facebook– er feedback och insiktsfulla kommentarer möjliggör en intressant debatt kring innehållet och lockar såväl nya läsare som nya skribenter. Jag vill understryka att Sydasien är en plattform där alla är välkomna!

Johanna Sommansson,
Redaktör

I DETTA NUMMER

3. Är Pakistan ett land fullt av spöken? **Rana Rizvi**

4. Queer - livet går vidare med eller utan lagens samtycke - **Elina Vidarsson**

5. Kvinnorna som lade grunden för Sveriges internationella biståndsarbete **Elsa Termenon**

6. Porträtt- Babasaheb Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar - **Hans Magnusson**

8. Direkt från Tamil Nadu; torka, missväxt, självmord och ogiltiga sedlar **Josefin Aldegren & Rebecka Strand**

10. I Sydasien bryr vi oss om människors rättigheter - **Johanna Sommansson**

11. En resa med lokalbuss längs Sri Lankas östra kust och minnen från kriget **Johan Mikaelsson**

13. Vem är rädd för den kvinnliga professorn? - **Rohit Bhatia**

14. Takfiri state – roten till den globala extremismen - **Rana Rizvi**

16. Klass och geografi styr vem som får komma till tals i Indiens och Nepals funktionshinderrörelse - **Henrik Schedin**

18. Hug & Heal vill stärka människor **Johan Mikaelsson**

20. Tystnaden är bruten – Passang Dorji är Bhutans första offentliga gay **Elina Vidarsson**

21. Åtta år efter kriget och fortsatt väntan på sanningssökande i Sri Lanka **Johan Mikaelsson**

22. Världens första historia om det afghanska flyktingskapet - **Elina Vidarsson**

24. Ramya Chamalie Jirasinghe; Månen vid Seenukgala - **Anders Sjöbohm**

25. Medverkande i detta nummer.

Omslagsbild: Pandeeswari arbetar på sitt fält i Tamil Nadu, Indien. Foto: Rebecka Strand.

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN
Ansvarig utgivare: Nicklas Sommansson
Tidsskriftsredaktör: Johanna Sommansson
Redaktionsråd: Andreas Johansson, SASNET
Admir Skodo, SASNET
Johan Mikaelsson, Sydasien
Johanna Sommansson, Sydasien
Formgivning: Nicklas Sommansson
Tryck: Lunds Universitet
Sponsor: SASNET
Kontakt: redaktionen@sydasien.se

SYDASIEN är den enda nättidskriften som rapporterar kulturellt och politiskt från region Sydasien. Regionen innefattar länderna; Indien, Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna. Vårt kontor är globalt, vi har reportrar som arbetar från olika platser i regionen. Sydasien har sedan 1977 erbjudit fräscha perspektiv, djärva debatter, intressanta reportage och kryddstark läsning.

Besök oss på webben www.sydasien.se
Följ oss på Facebook http://www.facebook.com/sydasien/

Är Pakistan ett land fullt av spöken?

Rana Rizvi redogör för Pakistans minoritetsfolk som systematiskt utsätts för övergrepp i sitt hemland Pakistan.

Shiamuslimen anser att på samma sätt som att en profet pekas ut av Gud, har bara Gud rätten att peka ut efterföljaren till denne profet. De menar att Gud valde ut Ali till Mohammeds efterföljare, den förste kalifen (kalif betyder statsöverhuvud) för islam. Ali gifte sig med Fatima, dotter till profeten Mohammed, och Ali var dessutom kusin till Mohammed.

Shiamuslimer ser Ali som sin förste imam. Hussein var andra son till Ali och den tredje imamen enligt shiamuslimskt synsätt. Hussein och hans 72 medföljare, liksom hans sex månader gamle son dräptes av den överlägsna militärstyrkan under Yazid, som var kalif vid den tiden.

Hussein dödades i Karbala under den tionde muharrammånaden, den månad som inleder den muslimska kalendern. Hussain och hans medföljare betraktas som martyrer av både shia- och sunnimuslimer. Slaget vid Karbala högtidlighålls under en årligt återkommande tiodagarsperiod under muharram av shiamuslimer, som ordnar muharramprocessioner, majlis (religiösa möten), i moskéer och muslimska hem.

Slaget vid Karbala spelade en viktig roll i utformningen av shiaidentiteten, och gjorde den redan särpräglade grenen av islam till en än mer tydligt utformad gren med sina egna ritualer och kollektiva minne. Husseins lidande och död blev en helig offersymbol i kampen för det goda mot det onda, och för rättvisa och sanning gentemot synd och falskhet.

Pakistan, som är ett muslimskt land, skapades i islams namn. Islam är den största och statsbärande religionen i den islamiska republiken Pakistan. Shiasamfunden i landet utgör 20–25 % av landets befolkning, medan resterande 70–75 % är sunnimuslimer. Med 40 miljoner shiamuslimer har Pakistan världens tredje största shiabefolkning efter Iran och Indien, men olyckligtvis är de en minoritet i sitt hemland, och det har blivit till en mardröm för dem.

Vem är shiamuslimen? Foto:© flickr newsonline

Våld mot shiamuslimer har ständigt ökat, och enligt en rapport från Jinnah-institutet har våldet eskalerat under senare tid. Rapporten visar att antalet shiamuslimer som utsatts för dödligt våld mellan 2012 och 2015 är mer än 1900.

Fatima Bhutto, välkänd författare och en del av Pakistans berömda politiska familj Bhutto, menar att landet har blivit till ett spökland för minoriteter, särskilt för shiasamfundet. Det islamiska landet Pakistan har blivit en plats för krig mot minoriteter, särskilt shiamuslimer, samtidigt som det blivit en fristad för aktiva militanta grupperingar som numera aktivt verkar här.

Under den pakistanska diktatorn

"Zias tid vid makten var en gyllene tid för extremister"

och generalen Zia ul Haqs tid vid makten blev militanta grupperingar allt starkare. De växte i antal och storlek och fick ekonomiska resurser att skaffa Kalashnikovs och ammunition från den pakistanska regeringen, eftersom general Zia beskyddade militanta grupperingar. General Zia sponsrade bland annat Anjuman e Sipah Sahaba, en sunnimuslimsk, militant grupp, uttalat anti-shia, som nu blivit till den beväpnade extremistgruppen Lashkar e Jhangvi (LeT).

Zias tid vid makten var en gyllene tid för extremister, eftersom Zia skyddade fundamentalister och utnyttjade medierna och hela regeringsmaskineriet till att sprida fundamentalism i landet. Zia ville konvertera Pakistan till en fundamentalistisk sunnistat.

Den beväpnade gruppen med en uttalad agenda att rikta in sig på shiamuslimer blev en rekryteringsgrupp för terroristgrupper som Al Quaida, talibanerna, LeT, LeJ och många andra extremistgrupper baserade i Pakistan och Afghanistan. Det finns många religiösa skolor i byarna på landsbygden som lurar invånarna att skicka sina barn till dem och ger dem viss ekonomisk hjälp. Barnen lär sig den heliga Koranen utantill, och de religiösa ledarna hjärntvättar dem till att en dag bli självmordsbombare.

Sunniextremisterna i antishiagrupperna som dödar shiamuslimer tvärs över hela Pakistan ser shia som enkla

mål. Shiamuslimerna saknar beväpnade grupper som försvarar dem. Under de gyllene åren för terroristerna blev ledarna i sunniextremisternas grupper en del av det politiska etablissemanget, och ingick i militärstyret.

Den extrema delen Al Alami i Lashkar-e-Jhangvi (LeJ), som siktar in sig särskilt på shiamuslimer, tog på sig flera bombningar i moskéer, riktade mord, och självmordsattacker på heliga platser för shiamuslimer (Imambargah). Bland dem som pekas ut som sekteristiska våldsgrupperingar är flertalet militanta sunnimuslimer, till exempel Lashkar-e-Jhangvi, Sipah-e-Sahaba, Tehrik-i-Taliban Pakistan (undergrupper till Al-Qaida) och Jundallah (undergrupp till den islamiska staten Irak och Levanten). Lashkar-e-Jhangvi har tagit på sig skulden till de flesta attackerna på shiamuslimer.

Lashkar-e-Jhangvi Al Alami har tydligt uttalat att det inte finns plats för fienderna till efterföljarna till profeten Muhammed i Pakistan, säger Ali bin Sufyan, gruppens talesperson. Enligt sunniextremistiska grupper är shiamuslimer inte muslimer.

Diskrimineringen i Pakistan gäller inte bara shiamuslimer, utan också ahmadier. Ahmadier pekas ut som icke-muslimer, något som också anges på deras id-handlingar och i passen. Staten Pakistan vill alltså att alla andra fraktioner ska ingå i en takfiristat, det vill säga en stat i staten för de otrogna. Terroristerna attackerade också sufier, hinduer och kristna. Representanter för dessa mördades i målinriktade attacker på platser för bön som tempel och kyrkor.

Shiaskribenter i Pakistan föreslår att shiasamfundet ska migrera, men frågan är vart? Varför kan de inte få leva i sitt eget land, den islamiska staten Pakistan?

Hela systemet i Pakistan måste göras om, och alla sunniextremister och terrorister måste bort från landet. Allt finansiellt stöd måste försvinna, och de religiösa skolorna stängas. Men den stora frågan är som vanligt: Vem tar det första steget?

Text Rana Rizvi
Översättning Svante Nilsson

Queer - livet går vidare med eller utan lagens samtycke

År 2009 avkriminaliserades sex mellan samkönade i Indien för att åter kriminaliseras 2013. Under dessa fyra år försökte forskaren Maria Tonini från Lunds universitet ta reda på hur det var att vara ung och lagligt erkänd queer i huvudstaden New Delhi. Forskningen resulterade i boken "Erkännandets tvetydighet" och Elina Vidarsson har intervjuat författaren.

Bilden föreställer omslaget till avhandlingen "Erkännandets tvetydlighet".

Maria Tonini berättar att hon reste till Indien enbart dagar efter att paragraf 377 delvis hade upphävts. Paragraf 377 i den indiska brottsbalken introducerades under det brittiska styret i Indien år 1860 och säger att: "Var och en som frivilligt har köttsligt sexuellt umgänge som är mot naturens lagar med man, kvinna eller djur,skall straffas med livstids fängelse […]". Den del som upphävdes var den som rör sex mellan samtyckande vuxna av samma kön.

Maria Tonini var egentligen i Indien för ett annat forskningsprojekt som handlade om unga vuxna. Men hon blev i och med lagändringen intresserad av att undersöka vad ett lagligt erkännande innebar för unga queerpersoner. Hon fick dock tänka om när erkännandet drogs tillbaka mot slutet av 2013.

– Då fick jag idén att istället skriva om erkännandets tvetydighet, berättar hon.

En förhandling med identiteter. Maria Tonini menar att erkännande är tvetydigt på så vis att om man saknar utrymme måste man ibland förhandla med det man har. Dagligen rör sig människor mellan olika sociala kontexter och iklär sig därmed olika sociala roller och identiteter. För en ung queerperson kan det innebära stora sociala svårigheter att vara öppen i alla de sociala kontexter hen befinner sig i. Det kan ibland upplevas som mer strategiskt att inte komma ut. Ett exempel kan vara att man gör avkall på erkännandet av ens sexuella identitet för att kunna bli erkänd som kollega eller chef.

– Att som queer inte försöka bli erkänd i sin sexuella identitet kan vara väldigt kontroversiellt att tala om i Sverige, Norden eller Väst. Här ska man vara stolt och det ska finnas rättigheter för att ingen ska behöva gömma sin identitet. Att vara kvar i garderoben associeras ofta med smärta, förtryck och internalisering av homofobi. Men jag vet inte om det är enda sättet att vara queer på, säger Maria Tonini.

Många av de unga queerpersonerna som hon intervjuade, berättade att de behövde vara strategiska vid sina val av var, när och till vem de kom ut som queer.

Tror du att människor förhandlar på liknande vis i Sverige?

– Ja, fast jag tror det är svårt att se och erkänna att vi också gör det. Jag tror att det finns en hegemonisk syn här i Sverige speciellt när det gäller HBTQ-rättigheter. Och samtidigt vet man att alla transpersoner som genomgick könskorrigering i Sverige blev tvångssteriliserade fram till 2013.

Familjen är central. Mindre än 1 % av kvinnorna respektive 2 % av männen i Indien är ogifta. Det låga antalet ogifta illustrerar hur pass central roll äktenskapet och familjen spelar i det indiska samhället.

– Inom familjen finns det både begränsningar och förväntningar. En del vill inte komma ut för sin familj av rädsla. Men ofta handlar det om att de inte vill göra dem besvikna. För trots familjens begränsningar bidrar familjen med trygghet och tillhörighet. Kanske blir man inte erkänd som gay men som son eller dotter och det är viktigare där och då.

En plats att vara sig själv. Tidigare forskning har fokuserat mer på lagstiftning och politisk aktivism inom HBTQ-rörelsen. Maria Tonini ville studera queerpersoners privata sfär och intervjuade därför bland annat människor som var med i Niralklubben. Niralklubben är en gemenskap och plats för människor som identifierar sig som queer eller är intresserade av queer. Klubben fungerar som en plats där man som queer får vara normen som omväxling. Klubben fungerar också som en frizon där man har möjlighet att ventilera sina tankar och (ofta ambivalenta) känslor kring att vara queer.

– För två timmar kan man vara på en plats där man kan tala fritt. Sen åker man hem igen. Även om man kanske inte är där ännu att man vågar föra en politisk kamp för sina rättigheter, fyller ändå Niralklubben en viktig funktion som en trygg plats.

Lagförändringens effekter. Vad innebär det för människor att det lagliga erkännandet drogs tillbaka?

– Även om det lagliga erkännandet togs bort så lämnade det effekter. Man hade haft fyra år då man skapat ett slags oberoende av vad lagen inkluderar och exkluderar. Att lagen igen började exkludera en ledde till att man började ifrågasätta vikten av lagens erkännande.

Indiens queerpersoner har gått från att betraktas som kriminella, till att accepteras i juridisk mening, till att återigen betraktas som förbrytare. Men trots det går livet vidare. Du är den du är, med eller utan lagens samtycke. Ingen kommer att låta sig tvingas tillbaka in i garderoben.

Elina Vidarsson

Kvinnorna som lade grunden för Sveriges internationella biståndsarbete

Under 1960-talet, i efterkrigstidens Sverige sker en stark ekonomisk tillväxt. Landet internationaliseras, SIDA grundas och Gunnar och Alvar Myrdal engagerar sig i tredje världens problematik. På radio och TV rapporteras om fattigdom och orättvisor i de så kallade u-länderna och många är de som berörs och vill vara med och förändra världen. Vilka var då dessa människor, som på fält tog de första vacklande stegen i det svenska sekulära biståndsarbetet och var är deras berättelser?

Då Cecilia Jonsson, lektor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet, skrev sin doktorsavhandling om Sveriges internationella hjälparbete genom tiderna fann hon ett glapp i historieskildringen. Ingen hade mer än flyktigt beskrivit de unga kvinnor och män som under sextiotalet hade tagit båten till bland annat Indien för att arbeta i olika ideella hjälporganisationer.

Jonsson beslutade sig då för att skriva boken "Pionjärvolontärerna" i vilken man får följa några kvinnor inom organisationen Svalorna som nu, ett halvsekel senare berättar om de erfarenheter, framgångar som motgångar som de upplevde under denna omvälvande tid. Svalorna är en ideell religiöst och politiskt obunden förening som arbetar med internationellt solidaritets och utvecklingsarbete. De grundades i Sverige 1959.

Kanske är det för att det är kvinnohistoria, svarar Jonsson, på frågan om varför det finns så torftigt med dokumentation om just denna del i Sveriges historia. Det var framför allt unga kvinnor som åkte ut som volontärarbetare. De flesta var från arbetar- eller medelklass, vissa med högre utbildning – som sjuksköterskor eller småskolelärare. Andra hade enbart praktiska utbildningar inom sömnad, träsnideri eller annat hantverk.

Dessa unga svenskar arbetade oavlönat och levde under enkla förhållanden, bland annat i Cherian Nagar i Chennai, som på sexiotalet var ett slumområde utanför Madras stadskärna. De arbetade alltid i nära samarbete med lokalbefolkningen, för att skapa möjligheter för dem att få en inkomst. Utifrån sina olika förmågor startade de verksamheter, daghem för barn till ensamstående mödrar, träsnideri, textilverkstäder och "community centers" som kunde agera skola och mötesplats för invånarna. Jonsson beskriver att dessa kvinnor såg det som en möjlighet att få en erfarenhet som deras föräldrageneration aldrig kunnat drömma om.

Då volontärerna senare återvände till Sverige kände många av dem de att deras erfarenheter inte var värda någonting. Människor runt omkring dem kunde omöjligt förstå vad de hade upplevt, skillnaden mellan slum-

men i Indien och välståndet i Sverige var för radikal.

Att åka ut och acceptera alla dessa spartanska förhållanden, det är man liksom beredd på att underkasta sig, och det bejakar man. Men jag var inte alls beredd på att komma hem och må så dåligt som jag gjorde. Det var fruktansvärt svårt att anpassa sig till det svenska studentlivet igen efter den erfarenheten. Jag vet inte någon som inte har drabbats av det efter hemkomsten, berättar Berit, en av de volontärer som Jonsson intervjuat.

En annan informant, Karin, beskriver det liknande.

Jag tyckte att det var jättejobbigt att komma hem. Det dröjde väldigt lång tid innan jag anpassade mig här hemma. Jag kände mig som att jag inte… jag visste inte var jag hörde hemma, jag kunde inte dela mina upplevelser med någon.

Det fanns också frågeställningar inom organisationen och i samhället huruvida det var rätt att bedriva biståndsarbetet på det sätt som gjordes. Det vill säga skulle välbeställda svenskar komma och berätta hur de i u-länderna skulle göra? Det bidrog till att synen på volontärarbetet blev tudelat, visst gjorde det verklig nytta för många individer men samtidigt fanns frågan om själva tillvägagångssättet för biståndsarbetet alltid där.

Återresan. Volontärerna emellan skapades vänskapsband som var mycket starka och som i vissa fall fortsatt att vara så till denna dag. Vissa av volontärerna har även behållit en tät kontakt med några av de indiska familjer som man arbetat med under sin volontärtid. Tack vare detta kunde Jonsson göra en återresa till Chennai, Tamil Nadu tillsammans med tre av dessa kvinnor och män för att se spåren efter deras arbete, som idag fortfarande finns kvar. De mötte både människor som de arbetat med (tillsammans med deras barn och barnbarn) samt besökte Cherian Nagar, mycket förändrat givetvis, men med vissa byggnader Svalornas uppfört kvar. Jonssons arbete har gett syre till ett historiskt vacuum och att ta del av det är både gripande och lärorikt.

Läs mer i Cecilia Jonssons bok ”Pionjärvolontärerna – En Internationell Generation i en Föränderlig Tid”, Makadam Förlag. (ISBN 978-91-7061-189-6)

Elsa Termenon

Porträtt- Babasaheb Dr. Bhimrao Ramji Ambedkar

B. R. Ambedkar var en av de ledande personligheterna i Indiens politiska och sociala liv under 1900-talets första hälft. Han hade en avgörande roll inom tre områden – som internationell talesman för de marginaliserade grupperna (Depressed Classes) vid konferensen i London 1932 om formerna för Indiens självständighet, som ledare för de ´oberörbara´ kasterna, Daliterna (idag 200 miljoner), i kampen mot det diskriminerande kastsystemet, och som statsman dels i form av ordförande för den kommitté, som formulerade Indiens grundlag och dels som justitieminister i den regering Jawaharlal Nehrus bildade efter självständigheten.

Ambedkars liv var en resa från en tillvaro där han av ortodoxa rituella/religiösa tolkningar behandlades som i fysisk mening oberörbar till en genom sin personlighet respekterad, om än inte i alla läger accepterad, statsman med ikonstatus. Det bekräftas genom att porträtt av honom finns inte bara i många daliters hem och bildstoder av olika form har rests av daliter på ett stort antal platser. Hans porträtt har också sin plats i parlamentsbyggnaden i Delhi tillsammans med andra indiska förgrundsgestalter och en staty över honom har rests utanför parlamentshuset. Politiska partier som BJP och Kongresspartiet, som Ambedkar under sin livstid var i konflikt med, kan nu hylla hans tankar och gärning och på så sätt av politiska motiv dra nytta av hans image.

Ambedkarism. Ambedkar gav upphov till en rörelse – Ambedkarism – för människans frigörelse i detta liv (a Movement of Liberation of Man in This Life). Kancha Ilaiah (2004) jämför Ambedkars, Marx´ och Gandhis tankar om ett fritt samhälle. Karl Marx, menar Ilaiah, tänkte på social, ekonomisk och politisk frihet men lämnade frågan om andlig frigörelse obesvarad. Gandhi tänkte på social, politisk och andlig frigörelse men ignorerade frågan om människors ekonomiska frihet. Endast Ambedkars tankar om fria människor i ett fritt samhälle involverade alla fyra vägarna till frigörelse – social, politisk, ekonomisk och andlig – och däri, menar Ilaiah, ligger hans storhet.

Levnadsteckning. B R Ambedkar föddes 14 april 1891 i Mhow som fjortonde barn i den kull hans föräldrar Bhimabai Sakpal och Ramji Ambedkar satte till världen. Familjen tillhörde en ´oberörbar´ tjänarkast, Hindu mahar; den största ´oberörbara´ gruppen i vad som nu är delstaten Maharashtra. I Mahars traditionella uppgifter ingick att städa vägar och kremeringsplatser, transportera bort döda djur och andra sådana s.k. förorenande uppgifter. De ´oberörbaras´ villkor var vid denna tid förfärande. De var förbjudna att spotta på vägen så att inte en Hindu av högre kast kunde bli förorenad genom att trampa i det; de drog en borste bakom sig för att sopa bort spåren efter sig och om de mötte en Brahmin måste de skynda sig undan så att inte skuggan skulle förorena denne.

Som ´oberörbar´ utsattes också Ambedkar för diskriminering och utanförskap.

”Han tilläts inte sitta inne i klassrummet och hans lärare rörde vare sig honom själv eller hans böcker.”

Detta följde honom genom hela skoltiden i Indien. Flera samverkande händelser ledde till att Ambedkar gavs möjlighet att i unga år börja en utbildning, som med tanke på hans kast annars inte hade varit öppen för honom. Fadern som insåg värdet av utbildning, såg till att hans barn fick plats i byskolan. Som anställd inom den brittiska armén fick sonen senare plats vid de särskilda skolor, som den Brittiska regeringen hade för de anställdas barn.

Ambedkar var en ambitiös och intelligent elev. Han fick stöd av ett par lärare av högre kast. Deras rekommendation ledde till att av Sayajirao Gaikwad, the Maharaja of Baroda, beviljade honom ett stipendium som öppnade vägen för en akademisk utbildning vid både Columbia University i USA och London School of Economics. Den varade i olika omgångar mellan åren 1913 och 1923. Han doktorerade i antropologi och nationalekonomi och tog en akademisk grad i juridik.

Detta är del 1 i SYDASIENS artikelserie om demokrati och mänskliga rättigheter i Indien. Artiklarna har sin utgångspunkt i villkoren för Daliterna (de s.k. oberörbara inom det hinduiska kastsystemet) och Adivasis (ursprungsbefolkning, stamfolk). Bilden föreställer Ambedkars staty utanför parlamentsbyggnaden i New Delhi.

Det tidiga 1900-talets amerikanska idé om social och politisk jämlikhet var framträdande i akademiska kretsar i New York och den amerikanska demokratins optimistiska och pragmatiska optimism signalerade respekt för alla individer. I denna framtidstro fanns inga hinder för social rörlighet. Ambedkars umgänge i dessa akademiska kretsar fick stort inflytande på hans sätt att tänka om samhället.

Två förtryckande system – kapitalism och Brahmanism. Ambedkar var en stark förespråkare för landreformer och insatser för industriell utveckling och för statens framträdande roll för ekonomisk utveckling. Mot liberalernas argument om att individuell frihet kräver frihet från staten säger han:

”… att någon instans måste sätta reglerna för hur arbetet ska utföras och industrins hjul fortsätta att rotera. Om inte staten gör det kommer de privata företagen att göra det. Med andra ord, vad som kallas frihet från statlig kontroll är ett annat namn för den privata företagarens absoluta makt”.B.R Ambedkar

Han hade alltså en socialistisk grundsyn och accepterade i huvudsak marxistisk ekonomisk förklaring till ojämlikheten i en oreglerad kapitalistisk ekonomi. Ur den utgångspunkten kunde han samverka med socialisterna i särskilda politiska valsammanhang. Men han tog bestämt avstånd från en Marxistisk teori som såg historien som avhängig ekonomiska krafter. I september 1937, då han ledde en konferens för eftersatta grupper (District Conference of the Depressed Classes at Masur) förklarade han att såg ingen förutsättning att stödja kommunisterna, som exploaterade arbetarna för sina politiska ändamål.

Han menade att kapitalism och Brahmanism (den hinduiska ortodoxa uppfattningen om en stratifierad samhällsordning; kastsystemet) var två skilda exploaterande system; det första att mötas med klasskamp och det andra genom en kamp för att avskaffa kastsystemet; en fråga han ingående behandlar i boken Annihilation of Caste.

Ambedkars politiska partier. Ambedkar tog initiativet till tre olika partier. Det första, Independent Labour Party, ILP, bildade han 1936. ILP var inte begränsat till de ”oberörbara” kasterna. Tanken var att det skulle vara ett parti för alla arbetare och dess program omfattade socio-ekonomiska reformer. Ambedkar betonade dock, att begreppet ´kast´ innebär något mer än ´klass´:

Han menade, att huvudorsaken till orättvisa sociala maktförhållanden låg i den hierarkiska kastordningen. ILPs inflytande blev emellertid i huvudsak begränsat till Bombay regionen. Partiet kunde heller inte göra anspråk på att företräda arbetarklassen eftersom den avgörande delen av dess anhängare kom från the Scheduled Castes (daliterna).

ILP ombildades i juli 1942 till the Scheduled Castes Federation, SCF, med syftet att ena de lågkastiga grupperna över hela Indien. Ambedkar ansåg, att den enda möjligheten att förändra villkoren för de ”oberörbara” var att erövra den politiska makten. Valen 1945-46 avslöjade hur orealistiskt detta mål var. Partiet förlorade i såväl den lagstiftande församlingen som i den konstituerande församlingen och samma negativa resultat drabbade SCF i det första allmänna valet 1951-52 efter självständigheten.

Ambedkar föreslog då att SCF skulle upplösas och ett nytt parti bildas, som skulle samverka med socialisterna mot kongresspartiet och kommunistpartiet. Målet för detta parti, Republican Party of India, RPI, var detsamma som för hans första parti, ILP, alltså att representera inte bara de ”oberörbara” utan även de förtryckta massorna i Indien, förutom de ”oberörbara”, också daliter som konverterat till buddismen, stamfolk (Scheduled Tribes) och andra eftersatta grupper (backward classes).

Det nya partiet, bildades tio månader efter Ambedkars död. Av flera orsaker lyckades partiet inte med sitt mål att ena olika grupper. Dels medförde den orientering RPI fick mot socio-ekonomiska frågor att många av de gamla ”Ambedkariterna”, som fortfarande trodde på SCF:s program, blev upprörda och dels att kongresspartiet lyckades med sin strategi att värva ledande ´oberörbar´ från RPI.

Mobilisering av dalitkvinnor. Ambedkar tog mer än andra sociala reformatorer av sin tid initiativ för liberalisering av dalitkvinnors trefaldiga inlåsning efter kast och klass i ett starkt patriarkaliskt samhälle.

1930-talet var ett årtionde då många möten arrangerades av kvinnor för dels krav på självständighet från Britterna och dels inom Ambedkars rörelse för daliternas befrielse inom landet. Det var en följd av Ambedkars vana att arrangera separata konferenser för kvinnor i samband med allmänna dalitmöten han kallade till. Dalitkvinnorna antog resolutioner mot barnäktenskap, systemet med hemgift och förbudet för änkor att gifta sig och de kritiserade den religion som förnekade deras lika värde och värdighet (Rege 2005; Hardtmann 2009).

I augusti 1947 utsågs Ambedkar till justitieminister i den första regering som Jawaharlal Nehru bildade efter självständigheten. Han lämnade den posten 1951 då han inte fick stöd av kongresspartiet för sitt reformförslag, the Hindu Code Bill, att liberalisera de sociala villkoren för kvinnor. I samband med sin avgång uttryckte han sin besvikelse över hur de ´oberörbara´ behandlades i Indien. Som en slutgiltig protest konverterade Ambedkar till buddhismen i oktober 1956, ett par månader före sin död.

Buddha och hans Dhamma. Gautam Buddha, grundaren av Buddhismen, var en av de första som revolterade mot kastsystemet. Han erkände inte Vedaskrifterna som auktoritativa; hela idén kring Brahmanism var falsk (Jodhka 2012). Ambedkar fördömde på ett liknande sätt hinduismen i sin Brahmanical form. År 1935 vid en konferens i Yeola i Maharashtra förklarade han att han var född som hindu men inte skulle dö som hindu. Hans omvändelse till Buddhismen kom dock först 1856. Han hade före det tänkt över möjligheten att konvertera till någon av de övriga tre stora religionerna i landet; Kristendom, Islam eller Sikhism. I Buddhismen såg Ambedkar emellertid en rationell och moralisk etik som kunde utmana de doktrinära elementen inom Hinduismen och samtidigt erbjuda en filosofi för de ´oberörbaras´ aktivism (Janet A. Contursi 1993).

Boken Buddha och hans Dhamma publicerades strax efter Ambedkars död. Ambedkar ger här sin egen tolkning av Buddhismen och den har kommit att kallas Ambedkar Buddhism eller Narayana Buddhism (vid sidan av Theravada, Mahayana och Vajrayana Buddhists). Ambedkar Narayana är namnet Ambedkar gav den i samband med sin formella konvertering, som ägde rum 14 oktober 1956 i Nagpur; mellan 300 000 och 600 000 av hans följeslagare följde honom i denna akt. Antalet buddhister kom under de närmast följande åren att öka till mer än tre miljoner. Boken är skriven med Indiens daliter i åtanke och på ett språk som ska vara tillgängligt för alla. Innehållet har en socialistisk prägel och efter Ambedkar har Buddhismen kommit att liknas vid befrielseteologin i andra delar av världen (Tartakov 2012; Hardtmann 2009; 2006).

Ambedkar som symbol i dag. Statyer av Ambedkar finns på många platser över hela Indien. De mer inofficiella monument man finner i slumområden eller i butiker längs färdvägarna är enkla bildstoder av cement.

År 1966 invigdes en staty gjord i brons utanför parlamentsbyggnaden i New Delhi. Beslutet att hedra Ambedkar på detta sätt var ett försök av dåvarande premiärministern Indira Gandhi att i den politiska situation hon befann sig i vid mitten av 1960-talet locka till sig väljare från Ambedkars parti, the Republican Party of India.

Den dåvarande presidenten, Dr S. Radhakrishna, avtäckte statyn. Detta innebar ett nationellt erkännande av Ambedkar eftersom han, även om han tjänade som ordförande för den konstitutionella kommitté som arbetade fram förslaget till Indiens konstitution, av hindudominerande grupper oavsett parti betraktades som förrädare med anledning av sin opposition mot Gandhi under överläggningarna i London 1930-32 om grunderna för Indiens självständighet (Jaoul 2012).

Ambedkars tankar och gärning inspirerar och lever vidare i den dalitrörelse som fortsätter att kämpa för att förverkliga social och ekonomisk rättvisa i dagens Indien. Hans politiska attraktionskraft kommer till uttryck också genom att partier och individer, som tidigare i historien motarbetat honom, nu drar nytta av hans ikonstatus. Såväl det nuvarande regeringsbärande partiet BJP som Kongresspartiet lägger beslag på Ambedkars image för att vidga sin röstbas. Så t.ex. satte BJP 2015 upp en kommitté med premiärminister Narendra Modi som ordförande med uppgift att föreslå program för att högtidlighålla 125-årsdagen av Ambedkars födelse.

Hans Magnusson

Direkt från Tamil Nadu; torka, missväxt, självmord och ogiltiga sedlar

Likt en gigantisk mur tornar bergen upp sig runt böndernas odlingar i området kring Nilakottai i den sydindiska delstaten Tamil Nadu. På väg för att göra en intervju ute på landsbygden passerar vi flod efter flod och beundrar det vackra landskapet. Men något saknas.

Under broarna, där det förr rann vatten i mängder, är det idag torrt. Istället syns betande kor och getter. Vi får höra historier om hur människor för 30 år sedan badade i ett överflöd av vatten och fångade färsk fisk från sjöarna. Nu ser vi bara en och en annan vattenpöl som blir en smärtsam påminnelse om det som en gång var.

Det brukar sägas att ett nytt år innebär nya möjligheter, men i Tamil Nadu har 2017 präglats av sorg. Delstaten har lidit det största antalet dödsfall någonsin på grund av självmord och stressrelaterade sjukdomar. Monsunen uteblev med 62 procent förra året, vilket gör 2016 till det torraste året på ett århundrade.

Klimatförnekaren. Våra tankar förs till mannen som nyligen blev USAs 45:e manliga president. Bara några timmar efter att Trump svurits in rapporterade flera medier att fliken om klimatförändringar försvunnit från Vita husets hemsida. Global uppvärmning nämns inte längre på sidan. Nu kan en istället läsa om en ny energiplan som endast syftar till att hjälpa till att reducera energipriserna som amerikanerna betalar. Vad håller på att hända?

Just nu sitter en klimatförnekare på USA:s mäktigaste post. En man som gång på gång verkar lägga mer fokus på att reparera sin sårade stolthet än att se människorna runt omkring sig, i USA, i världen. Samtidigt torkar allt fler av Tamil Nadus tusentals floder och sjöar ut på grund av den globala uppvärmningen.

Här är torkan ett faktum som inte går att blunda för. Vi har varit här i tre och en halv månad nu. Regnet lyser med sin frånvaro och för bönderna i de små byarna runt Nilakottai innebär det livsavgörande omställningar.

Framme i byn Pappinayakanpatti berättar en kvinna vid namn Pandeeswari att årets skörd uteblivit på grund av torkan. Att största hotet mot bönderna här i byarna är klimatförändringarna. Familjer tvingas migrera. Missväxt leder till stora skulder. Människor dör på grund av detta.

När rupees blev ogiltigförklarade. Till råga på allt bestämde sig premiärminister Naendra Modi att över en natt ogiltigförklara alla 500- och 1000 rupeesedlar i ett försök att bekämpa den utbredda korruptionen som existerar i landet. Ett beslut taget av ännu en politisk ledare som inte kan se människorna omkring sig, och som har fått förödande konsekvenser för landets bönder.

”Sedlarna som förlorade sitt värde utgjorde 86 procent av Indiens kontantdominerande ekonomi.”

Landet med världens näst största befolkning och nästintill stopp i pengaflödet blev det minst sagt kaotiskt. Dagliga slagsmål i bankomatkön speglade den desperation som många kände för att komma åt de få nytryckta sedlar som fanns.

Problemet kvarstår fortfarande och för bönderna innebär det här alltså en ohållbar levnadssituation och allt blir till en ond cirkel. Utebliven inkomst från sitt jordbruk i kombination med torkan och den svåra pengasituationen har lett till att många kämpar med att få mat på bordet, betala tillbaka sina lån till banken och ta nya lån för att kunna köpa frön att odla.

Ovissheten. Att inte veta hur en ska överleva vardagen och betala tillbaka skulderna som ökar har lett till att människor dör av stressen eller inte ser någon annan utväg än att ta sina liv. Även de som tvingas lämna sina byar och migrera till städerna har stora problem att hitta ett arbete då konkurrensen är hög. Den ofrivilliga migrationen är också är ett stort problem för landet då jordbruket är grundpelaren i Indiens ekonomi och matproduktion.

I Tamil Nadu har den globala uppvärmningen och överexploateringen av naturresurser som bland annat grundvattnet haft större påverkan på bönderna då de själva har små möjligheter att påverka sin situation. Bönder är oftast direkt beroende av de lokala ekosystemen, och när dessa system kollapsar på grund av exempelvis torka blir det svårare att hitta alternativ inkomst.

Detta leder till att människors rätt till liv, hälsa och säkerhet kränks. Ironin kommer som ett slag i ansiktet när vi tänker på att Donald Trump, som numera anses vara en av världens mäktigaste män, förnekar att detta händer på grund av klimatförändringar. Att den globala uppvärmningen saknar vetenskapliga bevis.

Men vet du vad Trump? Vi alla är en del av ekosystem och beroende av rent vatten, ren luft och brukbar jord för matproduktion. Oavsett om du är president eller en bonde på den indiska landsbygden påverkas du om dessa ekosystem faller samman och det är ingen situation som går att köpa sig ur.

Samtidigt här i Indien möter vi dagligen en mängd människor som inte har en aning om vem Donald Trump är. Vi är fascinerade över hur mycket utrymme han får överallt och hur mycket utrymme vi ger denna man i våra tankar.

Han är svårt att koppla bort. Men när vi arbetar med människor som viger sina liv åt att bygga upp klimatanpassade samhällen, istället för att förneka alla problem, kommer vi på bättre tankar: Att vi är starka tillsammans! Och det är just där vi vill lägga vårt fokus.

Josefin Aldegren & Rebecka Strand

En grupp bönder från byn Mallanampatty diskuterar hur de kan anpassa sitt jordbruk till det rådande klimatet. Foto Josefin Aldegren

I Sydasien bryr vi oss om människors rättigheter

I många länder i Sydasien är begreppet människovärde inte självklart. Betydelsen som vi ofta tar för given som ”allas lika värde”. Allas lika värde räknas som en av grundstenarna i ett modernt samhälle, som i vårt Skandinavien.

Under 2017 arbetar SYDASIENs medarbetare med att samla kvalitativ information om mänskliga rättigheter i Sydasien. Foto © M M Flickr

Men i kastsamhällen som i Indien, Bangladesh och Pakistan är grundstenen om allas lika värde något av ett luftslott byggt av politiker med ett modernt synsätt. Här är människor olika värda. Var och en som observerar social interaktion i Sydasien lägger märke till attityder hos köpare gentemot de som utför tjänster. I Indien är det vedertaget att kastsystemet / kastsamhället avskaffats i och med Indiens självständighet 1947 men verkligheten ser annorlunda ut.

Egentligen finns det fyra kaster och en grupp utanför, som tidigare kallade kastlösa, som i sin kamp för mänskliga rättigheter har valt att kalla sig daliter, och detta begrepp använder vi i SYDASIEN för att visa respekt för dessa människor. I vår pågående artikelserie av aktivisten Hans Magnusson kan ni läsa utförligt om daliternas historia, och kamp för att få åtnjuta samma rättigheter som de fyra kasterna.

Daliterna diskrimineras i traditionens namn i det indiska samhället. Indiens regering har ett omfattande kvoteringssystem för motverka exkludering och istället integrera daliter i samhället. Det finns kvoter till utbildningar, högskolor, statliga myndigheter, statligt ägda företag och så vidare.

Kärlek. Det finns till och med en ekonomisk bonus som paret erhåller om bara den ena parten i äktenskapet är dalit. Det är inte ovanligt att kärlekspar som gifter sig utom sin kast blir förskjutna av sina familjer. När människor av kast gifter sig med daliter har hedersmord, hot och våld förekommit. Det finns en utbredd rädsla för den stigma och det utanförskap som ett sådat äktenskap kan resultera i.

En livspartner av samma kast är viktigt. Indien är ett traditionellt samhälle där arrangerade äktenskap är kutym och där de äldre alltid har gjort de stora valen åt sina barn, såsom yrke, utbildningsbana och livspartner. Detta har i viss mån luckrats upp och den yngre generationerna har fått mer valfrihet på sina håll, inte i varenda by och stad men i många moderna familjer i storstäderna. Nationell statistik i Indien säger att endast 5 procent av äktenskapen i Indien är mellan parter från olika kast!

Min väninna som är brahmin (högsta kasten) från nordindien, gjorde stora ögon när jag frågade henne hur hennes föräldrar skulle se på saken om hon kom hem med en muslimsk man, det skulle inte gillas, men accepteras om han var rik/kom från en ansedd familj resonerade hon. Sedan frågade jag om hur de skulle reagera om hon kom hem med en dalit som pojkvän.

”A dalit! That would be worse than a muslim”, utbrast hon

På så sätt har de högre kasterna på sätt och vis anslutit sig till ett klasssamhälle även om detta klassamhälle inte alls har spelat ut kastsamhällets funktioner – att till och med en annan religion föredras framför en dalit i dotterns äktenskap säger mycket om vilken betydelse kast ändå har idag.

Johanna Sommansson

Slutdestinationen¸ busstationen i Batticaloa. Foto Johan Mikaelsson.

En resa med lokalbuss längs Sri Lankas östra kust och minnen från kriget

Från surfartillhållet Arugam Bay vid Sri Lankas östra kust är det några timmars resa med lokalbuss till staden Batticaloa. SYDASIENs Johan Mikaelsson dokumenterade resan med sin kamera från det öppna sidofönstret längst bak i bussen, en tisdagsförmiddag i februari.

Surforten Arugam Bay är inte densamma som vid mitt besök i juli 2003. Tsunamin annandag jul 2004 ödelade det mesta i sin väg. Men den slappa surfkänslan är sig lik och förhållandet till havet oförändrat nära. Efter frukost tar jag en autoriksha från Arugam Bay, över bron som sträcker sig över lagunen, till busstationen i Pottuvil.

För den som besöker Sri Lanka är lokalbuss, precis som tåg, ett utmärkt sätt att komma nära landet. De 120 kilometerna tar drygt tre timmar. Det går att ta sig runt hela ön med lokalbussar för under en hundralapp. Direktbussar med AC är snabba, och dyra, men ger inte samma upplevelse. I lokalbussen kan du utbyta erfarenheter med medresenärer och får ett ständigt inflöde av ögonblicksbilder, inte minst när bussen stannar till. Den som gillar gatufotografering kan fånga några av dem.

De byar och mindre städer som vi passerar ser alla likadana ut. Det är halvfärdiga byggnader i betong och skjul i plåt och trä och en och annan modern byggnad med glasfasad. I småbutiker säljs läsk, frukt och kex. Traktorer, bilar, möbler, motorcyklar, kvastar, byggmaterial – allt ställs på display längs huvudgatan. Det mesta ser lite smutsigt ut. Jag vill minnas att reseguideboken Lonely Planet har benämnt någon av Sri Lankas småstäder rackleschack city. Jag hittar ingen översättning av begreppet, men när du ser de små samhällena längs vägen A4 vet du att den engelska beskrivningen är mitt i prick.

Husägare lägger gärna en extra slant på en flott grind. Murar omgärdar många hus och ingjutet glas ovanpå muren ska hålla inkräktare borta. De flesta kulhål har lagats.

Östra kusten drabbades hårt under inbördeskriget 1983–2009. Kriget hade sina rötter i den etniska konflikten mellan majoritetsbefolkningen singaleser och minoritetsbefolkningen tamiler, som var i majoritet i norr och öster. Konflikten förvärrades gradvis efter att Storbritannien 1948 lämnade över makten till en centralregering i huvudstaden Colombo. Årtionden av politiska beslut som gynnade singaleser och rasupplopp riktade mot tamiler var starka varningssignaler.

Ett Tigerembryo föddes i Jaffna, när

ynglingen Velupillai Prabhakaran och en handfull likasinnade 1972 kläckte idén om en väpnad kamp för en tamilsk stat.

”Nu finns bara minnen kvar av Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE).”

Tigrarnas stora martyrkyrkogårdar har armén jämnat med marken. Några rostiga, av Tigrarna egenhändiga byggda miniubåtar ställs ut av armén i Mullaitivu i nordost. Många av de gerillasoldater som först överlevde år av krig och sedan arméns internering och rehabilitering, som ofta beskrivs som straffarbete, har fortfarande en besvärlig tillvaro.

Övergreppen har minskat i omfattning efter regeringsskiftet i januari 2015. Stigmat sitter kvar och även om ordet försoning används ofta av regeringen, tillämpas det sällan fullt ut, vare sig i tanke eller handling.

När jag reste här i östra delen 1999 och kort efter vapenvilan 2002 var det en känsla av ovisshet. Tigergerillan höll ett hårt grepp om stora delar i norr och öster.

Även om regeringsstyrkorna kontrollerade Batticaloa och Trincomalee och huvudvägarna till de båda städerna, var östra Sri Lanka i huvudsak Tigerland. Gerillans baser låg inne i djungeln. Från och till attackerade de arméns baser och posteringar. I sina vedergällningsaktioner straffade armén ofta oskyldiga civila, inte minst de som flytt undan strider och fick bo i tillfälliga flyktingläger under årtionden.

Tamiler var tidigare i majoritet längs östra kusten. Idag är det en blandning av tamiler, muslimska morer och singaleser. Vissa städer domineras helt av muslimer, den snabbast växande folkgruppen på ön. Under inbördeskriget har muslimerna hållit sig utanför striderna. I öster utsattes de för blodiga angrepp och i norr tvingade LTTE 1990 alla muslimer att lämna Jaffna. De fick någon timme på sig att ta sina tillhörigheter och försvinna, med hänvisning till att muslimer motsatte sig idén om Eelam och hade spionerat för armén.

Överste Karunas förräderi. Regeringens styrkor inledde 2006 under vapenvilan en offensiv mot Tigrarna i öster. Gerillan hade försvagats efter att befälhavaren för LTTE:s östra styrkor, ”Överste Karuna”, i mars 2004 bröt med LTTE för att skapa TMVP, en rörelse som skulle slåss för tamiler i öster. Karuna, som en gång tillhört Prabhakarans livvaktsstyrka hade stigit snabbt i graderna under 1990-talet. Vid Tigrarnas framgångsrika krigsår 2000–2001 framstod han som en vinnande befälhavare, inte minst i nyttjandet av artilleri.

Prabhakaran ställde ett ultimatum: ”Ge upp!” Karuna vägrade. Norra LTTE återtog greppet efter strider, som ledde till att tusentals gerillasoldater i öster lämnade leden. Karuna, eller Vinayagamoorthy Muralitharan som han egentligen heter, ställde sig på regeringens sida. President Mahinda Rajapaksa såg honom och hans fraktion bestående av en handfull stridserfarna män och några hundra tvångsrekryterade ungdomar som en hjälp för att sätta in dödsstöten mot Tigrarna. LTTE återhämtade sig aldrig efter Karunas förräderi. Dess trupper var försvagade och demoraliserade.

Under interna strider 2007 flydde Karuna från sin bas utanför Batticaloa och fick hjälp av regeringen att med falskt pass ta sig till Storbritannien. Han greps i London och dömdes till nio månaders fängelse. Människorättsorganisationer kritiserade den brittiska regeringen som inte lät åtala Karuna för krigsbrott. Han kom tillbaka till Sri Lanka i juli 2008 och belönades av president Rajapaksa med en plats i parlamentet och senare en ministerpost.

Vid krigsslutet 18–19 maj 2009 kom han till fronten i norr för att identifiera Prabhakarans döda kropp. En kula hade gått in genom bakhuvudet och ut vid hårfästet. Bilder har visat att Prabhakarans tolvårige son tillfångatogs levande och sedan sköts till döds av armén. Mycket pekar på att även Prabhakaran ska ha avrättats, inte dödats i strid som är regeringens officiella version.

Karuna är skäligen misstänkt för en lång rad människorättbrott och krigsbrott, utförda först för Tigrarnas och sedan regeringens räkning. Meritförteckningen är föga smickrande. Det handlar om tusentals fall av tortyr, mord på civila, soldater och poliser, kidnappning, rekrytering av barnsoldater och tvångsprostitution av tamilska kvinnor som sexslavar för armén.

Gruppen, oftast kallad Karunafraktionen, har också pekats ut som ansvarig för mord på tamilska journalister och parlamentsledamöter som ifrågasatt hans agerande.

Under mars 2017 ska inbördeskrigets slutfas i Sri Lanka återigen diskuteras vid FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève. I dagsläget är det svårt att se att de som är ansvariga för att ha beordrat och låtit avskyvärda handlingar utföras någonsin kommer att ställas till svars.

President Maithripala Sirisena motsätter sig utländsk inblandning i processen och vill inte ta in internationella domare och åklagare. Det ger skydd åt både militärer och politiker, som skulle kunna ställas till svars för sina handlingar. Sirisena, då miljöminister, var ställföreträdande överbefälhavare under krigets sista två veckor, när president Rajapaksa var på resande fot utomlands. I praktiken var det främst försvarsministeriets chef Gothabaya Rajapaksa och arméchefen Sarath Fonseka som gav direkta order till befälhavarna på fältet.

Vid nästa etapp på min resa med buss, norrut från Batticaloa, för att ta mig till Jaffna nickar en medresenär i lokalbussen när vi skymtar en bergstopp vid horisonten:

– Thoppigala?

– LTTE, svarar han kort och fortsätter titta ut genom fönstret.

Bortanför grässlätter, risfält, laguner och vidsträckta djungelområden reser sig berget med dess säregna topp ur djungeln. Regeringsstyrkorna återtog Thoppigala, som var Tigrarnas sista starka fäste i öster, 11 juli 2007. Tigersoldaterna retirerade norrut.

Nu återstår bara minnen av kriget. Natur, människor och jordbruk återtar områden där det tidigare var strider. Liv går vidare i olika riktningar. Några kliver av, andra kliver på.

Johan Mikaelsson

Vem är rädd för den kvinnliga professorn?

Under de senaste månaderna har en aktivist och akademiker högst påtagligt stökat till det för säkerhetsorganisationerna i den indiska delstaten Chhattisgarh. Hon heter Bela Bhatia, och är fristående forskare och författare.

För ögonblicket innehar hon en hedersprofessur vid Tata Institute for Social Sciences. Den 53-åriga professorn är välkänd för sin forskning om rörelsemönstren för människorna utanför städerna, liksom om mänskliga rättigheter på den indiska landsbygden.

Välkommen till naxalitrörelsen. Under många år har Bela hjälpt stamfolken, Tribals i områden runt Chhattisgarh som påverkas av naxaliter. Naxaliterna är en beväpnad gerilla som oftast sammankopplas med det maoistiska samlingspartiet Communist Party of India. Naxalitrörelsen, som påbörjades på tidigt 70-tal i västra Bengalen, har spridit sig till delar av Odisha, Andhra Pradesh och Chhattisgarh. Delstatsstyrelserna ser naxaliterna eller maoisterna som det största hotet mot den egna makten, och många försök att göra sig av med dem har gjorts, med växlande resultat. Stambefolkningen kommer i kläm i konflikten mellan naxaliterna och den statliga polisen. Naxaliterna hävdar att de står för stamfolkens rättigheter.

Sorgligt nog innebär det att dessa blir brickor i konflikten mellan naxaliterna och statspolisen. Dessutom drabbas de direkt av naxaliternas våld när gerillan slåss för att behålla makten över området.

Under den här maktkampen används könsrelaterat våld som vapen av statspolisen mot lokalbefolkningen för att stoppa dem från att stödja naxaliterna. Fruktansvärda berättelser om våldtäkter, mord och försvinnanden når fram till indiska nyhetsförmedlare och rapporteras, även om Bollywood-nyheter får större utrymme.

När man sitter i en storstad långt borta från naxaliternas våld och delstatsmyndigheternas förtryck, är det lätt att man glömmer bort att berätta om stackars stamfolk som stympas eller mördas. Trots stora problem med rapportering av problemen i Chhattisgarh, kom nyheterna om kvinnor som attackerats av säkerhetsstyrkor med i några dagstidningar. Attackerna sägs ha utförts mellan oktober 2015 och januari 2016.

Ett resultat av rapporteringen blev ändå att den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter (National Human Rights Commission, NHRC) i november 2016 skickade över ett team för att samla in vittnesberättelser från offren. Bela Bhatia följde med teamet och hjälpte många kvinnor att lämna in First Information Reports, rapporter om förstahandsupplevelser av våldet.

Rapporterna visar att 16 händelser med fysiskt och sexuellt våld hade ägt rum. I teamet ingick också partimedlemmen Soni Sori från partiet Aam Aadmi. Hon hör själv till stamfolken och är en lärare som har pekats ut som maoist och torterats medan hon satt häktad 2011.

I januari 2017 samlades en mobb utanför Belas hus i regionen Bastar i Chhattisgarh och krävde att hon omedelbart skulle lämna byn. ”En grupp på runt 30 män dök upp med motorcyklar och en vit SUV på morgonen. De krävde att jag skulle lämna huset omedelbart, annars skulle de sätta eld på det. De hotade min hyresvärd också, och sa åt henne att se till att jag flyttade ut omedelbart. Hennes man och söner hade under veckan innan kallats till polisstationen flera gånger under olika förevändningar, och de hade redan sagt åt mig att jag måste ge mig av. Jag har också sett tydliga exempel på att man medvetet har velat skapa osämja mellan mig och befolkningen i byn.”

Alla som känner till hur naxaliterna fungerar vet direkt vilka personerna är. En av delstatens metoder för att motverka naxaliternas våld är att skapa och underhålla miliser som till exempel den ökända organisationen Salwa Judum (Jakten på rening). Lösningen blev till ett problem när Salwa Judum blev alltmer våldsam och begick grymheter mot den stambefolkning som vissa av dem faktiskt tillhörde. Högsta domstolen i Indien förklarade Salwa Judum grundlagsstridig och förbjöd den. Så småningom upplöstes den. Däremot ingår det i säkerhetsstyrkornas strategi att rester av Salwa Judum ska fortsätta att existera. Och dessutom har de förra medlemmarna i Salwa Judum ingenstans att ta vägen, eftersom naxaliterna är beryktade för sin förmåga att hämnas.

I Bastar anklagade sammanslutningen Samajik Ekta Manch (Forum för social enhet) först Bela Bhatia för att vara maoist, det vill säga en som åtminstone ur ideologisk synvinkel stöttar naxaliterna. Polisen har kategoriskt angett vad den tycker om forskare och aktivister från Bastar. De har kallats White Collar Naxals, (skrivbordsnaxaliter), av många polischefer, bland andra Kalluri (överinspektör inom den statliga polisen SRP.

När han fått frågor från journalister om trakasserierna av Bela, har Kalluri svarat att ”naxaliterna kommer att sparkas ut från Bastar”. Det här visar på strategin att alla som inte håller med delstatsstyret kallar man naxalit eller maoist. Precis samma strategi som mobben utanför Belas hus använde.

Polisdomaren i Bastar, Amit Kataria, säger att han tagit emot ett samtal från Bathia om att hennes hem var omringat, och att han “omedelbart skickade dit en polisstyrka”. ”På platsen fanns det bybor. För ögonblicket är vi inte

säkra på om det fanns några utifrån också. Byborna ville att hon skulle ge sig av och att hon ställde till med problem. Det finns två eller tre protokollförda anklagelser, men innehållet i dem är inte seriöst. Vi har garanterat henne att hon har vårt fulla stöd, och att vi inte tänker tillåta att något farligt ska drabba henne.”

Nya spelare, samma spel. Det här är inte första gången som intellektuella som kämpar för stamfolkens rättigheter och inflytande har stämplats som hjälpredor till den ”röda terrorn”. År 2007 arresterade regionalstyret i Chhattisgarh dr Binayak Sen, starkt engagerad i sociala frågor, i enlighet med regionens drakoniska lagar om allmänhetens säkerhet och preventiva åtgärder mot olagliga aktiviteter (Public Security Act och Prevention of Unlawful Activities).

Dr Sen är en välkänd aktivist för mänskliga rättigheter och generalsekreterare i organisationen People’s Union of Civil Liberties i Chhattisgarh. Han arbetade på landsbygden som barnläkare. Han blev dömd för att vara maoist och sattes i fängelse. Efter att ha överklagat domen i högsta domstolen släpptes han mot borgen.

Under senare år har konflikten mellan naxaliter och säkerhetsstyrkorna vuxit allt starkare, i samma takt som att gruvföretagen har börjat intressera sig för den mineralrika regionen. Många stamfolk har vänt sig till naxaliterna när deras mark konfiskerats eller exproprierats.

”Naxaliterna använder sig av en sorts “ändamålen helgar medlen”-ideologi för att nå sina mål. ”

Intellektuella i västvärlden, som gärna romantiserar naxaliterna, chockas av att de kidnappar västerländska turister för att utverka lösenpengar.

Klämda mellan sluga naxaliter och brutala säkerhetsstyrkor som arbetar för att hjälpa storföretagen att få ut mer av marken, blir det som vanligt den lokala befolkningen, som drabbas hårdast. Utveckling och sjukvård får ge med sig. Aktivister som dr Sen och Bela Bhatia blir till problem för både säkerhetsorganisationerna och naxaliter när de stöttar den lokala befolkningen.

Etiketten “maoist” klistras dit på vem det vara må som försöker rucka på maktbalansen.

Vi lever i ett polariserat samhälle, säger Bhatia. Om man ständigt motsätter sig den ena partens vilja utgår alla automatiskt ifrån att man tillhör den andra sidan.

Det positiva är att inte alla tror på anklagelserna mot Bela. Hon har stort stöd från människorna hon hjälpt, och det hjälpte henne att klara natten när mobben kom för att “kasta ut henne”. Bela har sagt att hon inte kommer att lämna Bastar och att hon kommer att fortsätta sitt arbete.

För stunden är hon säker, men att bo i en by som är inringad av våldsbejakande gerillagrupper, där regionens polisdomare anser att du är ett problem, och där delar av ortsbefolkningen ropar efter ditt blod är knappast något som erfarna forskare, som jobbar för att hjälpa landets marginaliserade landsortsbefolkning, borde drabbas av.

Rohit Bhatia
Översättning: Svante Nilsson

Takfiri state – roten till den globala extremismen

Ordet takfiri är kopplat till Daesh/ISIL eller ISIS, och takfirism är hårt knutet till wahhabism, den officiella religionen i Saudiarabien. Inom takfirism anser man att “det spelar ingen roll om du är shiit, sunni, arab, kurd, kristen eller yazidier i Irak eller Syrien: så länge som du inte tror på att terroristsammanslutningen inte är den legitima härskaren över världen är du kafir, det vill säga icke-muslim, och ska dö.

Takfiriernas mål är att skapa skräck i världen, och om du inte tror på takfirism och det regelverk som styr det har du ingen rätt att leva. Den stora, tunga frågan blir då naturligtvis: vem ger dem rätt att definiera och bestämma vem som är muslim och vem som inte är det, och varför man har rätt att döda den som inte är det.

I Pakistan finns Tehrik e Taliban Pakistan (TTP) en militant gruppering som jag vill hävda, till stor uträckning följer takfirismen. Experter på terrorism i Pakistan tror att framgångarna för takfiri Daesh spelar en stor roll som inspiration i ett land där det finns hundratals terrorister med kopplingar till Al-Qaida och talibanerna verkar som jihadister.

Varje religion i världen lär ut tänkandet om humanitet och mänskliga rättigheter. Att tro och leva enligt den egna religionen är en grundläggande mänsklig rättighet.

Men extremisterna tror att de har rätt att döda icke-muslimer, och att de genom att göra det kommer till himlen. TTP/ISIS/IS/Daesh/Takfiri är alla extremister, och skjuter och dödar människor i självmordsattacker för den egna, illasinnade ideologin.

De religiösa skolorna utgör en utmärkt grogrund för terrorister i Pakistan. Även i andra länder än Pakistan använder de militanta grupperingarna olika taktiker och rekryterar sårbara och påverkbara unga muslimer, frustrerade av den västerländska världen, och hjärntvättar dem, använder dem till självmordsattacker och dödar oskyldiga vuxna och barn.

Den 16 december 2014 är en av de mörkaste dagarna i Pakistans historia. Den dagen klev sju beväpnade män in i en av arméns skolor i Peshawar, den nordvästra provinsen i Pakistan, och öppnade eld mot elever och personal. Denna skola var inte me madrassa, och just därför blev den måltavla. De sju attentatsmännen tillhörde extremistorganisationen Tehrik e Taliban, och mördade 141 människor, av dem 132 skolbarn i åldrarna åtta till arton.

Frågan är vad barnen var skyldiga till, barn ännu inte visste något om meningen med liv och död? Och deras mödrar, som skickat barnen till skolan för att de skulle få kunskap och utbildning, och sedan aldrig fick se dem mer i livet?

Det var inte första gången islamistiska extremister hade en skola som mål. då i huvudsak Pakistan.

“Daesh har nu fäste i Afghanistan och Pakistan och är inte intresserade av att samarbeta med små utbrytargrupper. Därför går militanta grupper samman, för att få ett bättre förhandlingsläge med Daesh” säger dr Hussain Seharwardi, professor vid institutionen för internationella relationer vid universitetet i Peshawar.

Det har också sagts att talibanerna i Pakistan lovat hjälpa Daesh att ta över styret av Irak och Syrien. Pakistans regering är oroad över att den fanatiska ideologin har hittat sympatisörer i Pakistan, eftersom man sett att många

Talesmannen för Tehrik-e-Taliban Swat Haji Muslim Khan ger en intervju för APP. Foto: © APP Ammad Waheed.

jihadister har sagt att de stöder Daesh.

Alldeles nyligen lovade pakistanska talibaner att skicka krigare för att hjälpa terrorister från Daesh, samtidigt som officiella källor i Pakistan sagt att det inte kommer att ske. Daesh har distribuerat propagandamaterial i nordvästra Pakistan där det sägs att det självutnämnda kalifatet, lett av Abu Bakar Al Baghdadi, den syrienbaserade IS-ledaren, planerade att utsträcka sina gränser från Irak och Syrien till staden Khorasan i Iran, Pakistan, Afghanistan och vissa delar av Indien.

Daesh följer trosriktningen wahhabism. Enligt Wikipedia har den utpekats som en källa till global terrorism, en inspiratör för ideologin bakom Daesh och för att ha orsakat konflikter inom muslimska samfund genom att anklaga muslimer som inte instämmer med wahhabismens definition på monoteism för att vara avfällingar (takfir) och därigenom rättfärdiga att de dödas.

Läran följer Muhammad ibn Abd al-Wahhab, en arabisk reformator från Centralarabien som grundade den rörelse som nu går under namnet wahhabism. Han tog avstånd från vissa etablerade muslimska religionsvanor som han ansåg innebar bland annat polyteism (shirk). En av grundsatserna i Abd al-Wahhabs tolkningar har blivit till tanken om takfiri.

Enligt takfiri-doktrinen hade Abd al-Wahhab och hans följare rätten att utpeka andra muslimer som otrogna om de deltog i aktiviteter som på något sätt kunde tolkas som att de inkräktade på den absoluta överhöghetens (det vill säga kungens) auktoritet. Abd al-Wahhab fördömde alla muslimer som på något sätt ärade de döda, helgon eller änglar. Han ansåg att den sortens känslor förminskade den totala underkastelsen man måste visa inför Gud, och Gud allena.

Islam enligt wahhabism förbjuder böner till helgon eller döda, pilgrimsresor till gravar och vissa moskéer, religiösa festivaler som firar helgon, att uppmärksamma profeten Muhammads födelsedag, och till och med gravstenar. Abd al-Wahhab menade att alla muslimer måste svära trohet till en enda muslimsk ledare, en kalif om det finns någon. De som inte underkastade sig detta skulle dödas, deras fruar och döttrar skändas, och deras ägodelar skulle konfiskeras.

Listan över otrogna som det var rätt att döda inkluderar alla shiiter, sufister och andra muslimska trosinriktningar, som Abd al-Wahhab ansåg inte vara muslimska över huvud taget.

Jag vill mena att Daesh/Takfiri/ISIS står för samma extremism. De är ett dagligt hot mot hela världen. De attackerar och mördar människor runt hela världen, inte bara i Pakistan.

Vissa experter på terrorism anser att Daesh baseras på en ideologi, och att ideologier blir avlösta av andra så småningom. Om det stämmer så dödar den här extremistideologin tusen och åter tusen människor runt hela världen. Ledarna för de stora och starka nationerna i världen måste besluta sig för konkreta åtgärder för att ta bort extremism och extremister från jordens yta.

Rana Rizvi
Översättning: Svante Nilsson

Enligt en rapport har det genomförts minst 838 attacker på skolor i Pakistan under åren 2009 till 2012, fler än i något annat land. Hundratals skolor i den nordvästra delen av landet har förstörts.

Under en annan ohygglig attack, den 20 januari 2016, mördades 40 människor på universitetet i Bacha Khan i Charsada, 100 km nordväst om Pakistans huvudstad. Många av de döda var studenter. Dessutom dödades kemiprofessorn dr Syed Hamid Hussain.

Från officiellt håll ansåg man så sent som 2016 att Daesh inte fanns i Pakistan, men militära källor och lokala media har bekräftat att en delegation på tre IS-medlemmar anlände till Pakistan från Syrien strax innan attacken mot arméskolan i Peshawar den 16 december.

Vilka är då Tehrik e Taliban (TTP)? Tehrik e Taliban Pakistan (TTP) är en militant gruppering som bildades 2007 för att förena oppositionen mot Pakistans militärstyre. Det viktigaste målet för TTP är att genomföra en strikt tolkning av sharia över hela Pakistan. TTP håller nära kontakt med ledarna i Al-Qaida.

TTP:s centralkommitté, shura, utsåg i november 2013 Mullah Fazlullah till gruppens högsta ledare, efter att TTP-ledaren Hakeemullah Mehsud dödats. Fazlullah är hårdnackad motståndare till allt som har med västerlandet att göra, inklusive regimen i Pakistans huvudstad Islamabad, och förespråkar en hård linje i islams namn. Den ökände huvudmannen för TTP har tillkännagett att han ska sända trupper för att stötta terroristerna i Daesh (IS) i Irak och Syrien, vilket utvecklats till ett stort problem för Pakistan, eftersom takfiri-gruppen genom det utökar sin närvaro och sina ideologiska gränser till Sydasien, och

Bilden är från Indian Institute of Cerebral Palsy och deras yrkesutbildning för unga vuxna. Foto: Henrik Schedin.

Klass och geografi styr vem som får komma till tals i Indiens och Nepals funktionshinderrörelse

Personer med funktionshinder diskrimineras i stor utsträckning i Indien och Nepal, trots att förändringar sker i båda samhällen på en lagstadgande nivå. Hur kan dessa positiva förändringar nå ut till alla, i länder som tampas med stora sociala och ekonomiska klyftor?

De tongivande ledarna för funktionshinderrörelsen är oftast baserade i storstäder och har en medel- eller överklass bakgrund. Detta påverkar vilka frågor som lyfts inom rörelserna.

Fokuset ligger på att införa rättigheter, vilket förskjuter arbetet bort från basala behov och grundläggande fattigdomsbekämpning. Arbetet för införandet av rättigheter är ett långsiktigt arbete som är tänkt att skapa bättre förutsättningar för kommande generationer. Detta är givetvis något gott men det betyder också att rörelserna inte är förankrade i gräsrötterna och dess nuvarande behov.

Situationen för funktionshindrade i Indien och Nepal är slående lik. Indiska parlamentet klubbade i december förra året igenom en lag som stärker funktionshindrades rättigheter, och en liknande lag är på gång att godkännas av det nepalesiska parlamentet. Dessa nya lagar är i linje med Förenta Nationernas konvention för funktionshindrades rättigheter, som har stort inflytande på civilsamhället och politiken som rör personer med funktionshinder.

”Samtidigt som dessa positiva förändringar sker på policy nivå, diskrimineras fortfarande personer med funktionshinder i sin vardag.”

Kulturella föreställningar, fördomar, en undermålig infrastruktur, och otillräcklig utbildning påverkar de flesta personer med funktionshinder. Nu när lagar börjar ta form som erkänner rättigheter för denna diskriminerade och länge bortglömda grupp är det viktigt att införandet av lagarna förverkligas. Dessutom bör införandet av rättigheterna ske på ett sätt som kommer alla till gagn.

Jag har tidigare skrivit om funktionshindrades rättigheter i Nepal åt Sydasien i artikeln “Rätt till självhjälp – Nepals funktionshinderrörelse kamp” (2016). Sedan dess har jag varit i Kolkata för att fortsätta diskutera situationen med aktivister och forskare i Indien och Nepal. Under diskussionerna framgår det hur svårt och problematiskt detta införande är.

Både Indien och Nepal är två länder med djupa ekonomiska och sociala klyftor. Fattigdom och utanförskap färgar båda samhällen och personer med funktionshinder är speciellt drabbade. Dessa klyftor finns även inom funktionshinderrörelsen och detta avspeglar sig i vilka som kommer till tals och vilka frågor som drivs.

Klass och geografi. Skillnaden mellan stad och landsbygd är ett återkommande tema under diskussioner om införandet av rättigheter för personer med funktionshinder. Jag får ofta höra att de verkliga problemen finns utanför urbana områden. I Nepal blir skillnaderna extra tydliga. Huvudstaden och enda storstaden, Katmandu, ligger i en dal som rent topografiskt skärmar av storstadsregionen från resten av landet.

Man pratar ofta om att folk är inne eller utanför Dalen som en förklaring på alltifrån att hen inte svarar i telefonen eller inte har tillgång till grundläggande vård. Indien har givetvis flera olika storstadsregioner, men regionala skillnader och skillnader mellan landsbygd och urbana områden är stora och betydelsefulla även här. Problem som finns i södra Indien behöver nödvändigtvis inte finnas i miljonstaden Kolkata i nordöstra delen av landet.

Det är inte bara geografiska skillnader som är påtagliga i Indien och Nepal, de stora klasskillnaderna spär ytterligare på klyftorna. Funktionshinder och fattigdom går ofta hand i hand i länder som Indien och Nepal på grund av diskriminering på arbetsmarknaden och extra utgifter för vård och hjälpmedel. Så goda ekonomiska förutsättningar krävs för att leva ett bekvämt liv med funktionshinder.

”Klasskillnader märks tydligast i tillgången till utbildning.”

Då det är få skolor som har kapacitet eller är villiga att ta emot elever med funktionshinder är det också få barn med funktionshinder som får en lämplig utbildning. Därför är det vanligt att mer priviligierade familjer flyttar till storstäder och privatskolor. På detta sätt skapar de bättre förutsättningar för sina barn men tyvärr spär de också på det ojämlika samhället.

Dessa ojämlikheter märks också inom funktionshinderrörelserna. Lobbyverksamhet är tidskrävande då det kräver att man är påläst och kan genomföra upprepade besök hos diverse myndigheter och institutioner. Därför är det också bara en liten grupp som har möjlighet att aktivt utföra verksamheten. Det är få personer som har möjlighet att offra en dags arbete för att besöka myndigheter eller delta på möten med politiker. Ledarna för rörelsen kommer oftast från en priviligierad bakgrund och är baserad i storstäderna och det är de som styr vilka frågor som ska drivas.

De som lever i fattigdom är därför ofta beroende av att andra talar för dem. Då är det viktigt att de som har möjlighet att bedriva påtryckningsarbete lyfter frågor som är relevanta för alla.

Rättighetsperspektivet. Rörelserna i båda länderna driver frågan med det så kallade rättighetsperspektivet istället för det tidigare vanligt förekommande välfärdsperspektivet. Denna metod är numera en internationell norm inom bistånd- och utvecklingsarbete och den internationella funktionshinderrörelsen. Med rättighetsperspektivet jobbar rörelsen för att stärka individens rättigheter att ta hand om sig själv. Till exempel genom att ha samma rätt på arbetsmarknaden och på så sätt bli självständig.

Detta står i kontrast till välfärdsperspektivet, som snarare fokuserar på att tillhandahålla ekonomiska bidrag och hjälpmedel. Välfärdsperspektivet i den globala södern har ofta lett till ett beroende av familjemedlemmar och andra informella relationer då det inte finns nog med resurser att tillgodose allas behov. Ett långsiktigt arbete för lika rättigheter och att stärka individens kapacitet ses som lösningen på detta.

Mellan valet av tillvägagångssätt och metod inom rörelserna uppstår en konflikt. Även om varken indiska eller nepalesiska myndigheter har kunnat erbjuda sina medborgare ett adekvat välfärdssystem så är det många personer med funktionshinder som är beroende av de få resurser som tillhandahålls.

Ledarna för rörelserna är frustrerade över att medlemmarna inte tar till sig rättighetsperspektivet. Därför består en stor del av organisationernas arbete av att utbilda sina medlemmar kring mänskliga rättigheter. De anser att rättigheter måste införlivas för att skapa ett inkluderande samhälle. Dessutom anser de att bilden av att personer med funktionshinder är oförmögna att vara en del av samhället förstärks när de är bidragstagare.

Men kampen för rättigheter stämmer inte överens med verkligheten för personer med funktionshinder som lever på landsbygden eller de personer som kämpar med att få vardagsekonomin att gå ihop. De behöver i första hand mat och pengar, inte rättigheter.

Hur ska man kunna utnyttja att man har lika rättigheter på arbetsmarknaden, om man har växt upp i en familj som i generationer har haft ströjobb inom den informella sektorn?

Hur ska ett barn kunna utnyttja sin rätt till skolgång om det inte finns lärare som talar teckenspråk? Eller om man inte ens kan kliva på bussen som tar en till skola eller arbete?

”Lika rättigheter i all ära men man kan inte äta rättigheter.”

Det är inte meningen med denna artikel att peka finger eller klandra rörelsernas ledare. Jag vill däremot uppmärksamma att i länder som Indien och Nepal är det viktigt att hålla två tankar i huvudet och inte försöka hitta ensidiga lösningar. Det är svårt att låta alla komma till tals i vilken rörelse som helst, men extra svårt blir det när folk har så olika behov och olika förutsättningar att kunna delta i offentligheten. Alla delar av denna utsatta grupp behöver få ta del av diskussionen för deras egen framtid.

Henrik Schedin

Hug & Heal vill stärka människor

Efter skalvet i Nepal stod plötsligt hundratusentals människor utan hem. Många hade förlorat anhöriga och var i akut kris. Inte minst barn var helt apatiska inför den högst ovissa framtiden. Indra Gurung verkade snabbt för att stärka människor i den svåra situationen. Organisationen Hug & Heal föddes några timmar efter jordbävningen.

Det går inte att ta miste på Indra Gurungs goda intentioner. Den nepalesiske mannen har en positivt laddad aura kring sig, och ett varmt leende. Överst på hans visitkort står det som är hans föresats i livet: ”Reaching people, Touching hearts, transforming lives” (Nå människor, röra vid hjärtan, förvandla liv).

Han är utbildad i ekonomi (MBA) och psykologi, är master i Akasha healing, psykologi- och hjärncoach, dessutom certifierad instruktör i att gå på glödande kol.

Vid konferensen för International Peace Research Association (IPRA) i Sierra Leones huvudstad Freetown i november 2016 presenterade han sina idéer. Konferensen samlade 300 deltagare, främst forskare och andra med koppling till ”freds- och konfliktsektorn”. IPRA har ett tjugotal kommittéer med olika inriktningar inom en rad fält.

Intervjun gör vi under bussresan från det enkla hotellet uppe på bergssluttningarna i Freetownstadsdelen Murray Town ner till konferenslokalerna nära Lumley Beach.

– Det finns olika energier, goda och dåliga. I kroppen pågår en ständig kamp för att nå en medelväg. Det handlar om att få en balans mellan kärlek och hat, krig och fred, börjar Indra Gurung.

För att nå ut och nå fram vill han förenkla. Han försöker göra det hela gripbart. Han tror att hjärtat ska vara som en mamma och kroppen ska vara ”som en hårt arbetande jordbrukare”.

– Det vi matar mest kommer ut i våra liv. Det spirituella och det materialistiska hänger ihop, säger han.

Den presentation av Hug & Heal som han gjorde vid konferensen utgår från jordbävningen. Kramas och läk/helas var det gripbara budskapet.

– Klockan 11:56 den 25 april 2015 råkade ut för jordbävningen som gav 7,8 på Richterskalan. På 46 sekunder förändrades allt. Om allt kan förändras på så kort tid då, så visar det också att vi alltid kan förändra våra liv.

Alla människor kom ut på gatorna i Kathmandu. Här stod tusentals som inte visste vad de skulle göra härnäst. Indra Gurung kände inspiration. Han och hans fru, några nära vänner och en handfull av hans studenter tog med sig blommor och gick runt i staden. När de räckte över en blomma till en människa som uppenbart påverkats psykologiskt av jordbävningen var det som en utsträckt hand. De erbjöd stödsamtal. Till en början var många mycket rädda.

– Vi ville säga till dem att ”vi är här för er och vi kan arbeta tillsammans och göra något åt det”. De började prata och öppna sig. Många blev märkbart lättade. Redan samma eftermiddag gav vi vår rörelse namnet Hug & Heal, förklarar Indra Gurung.

Indra Gurung visar hur han går in i meditativt läge under intervjun med Sydasien. Foto: Johan Mikaelsson

Till en början var de tio-femton personer. Dag för dag växte antalet som ville vara med och hjälpa. Snart var 27 psykologer och helare och ytterligare 100 frivilliga involverade.

De använde sig av meditationen kring lotusblomman. Den som mediterar tänker sig att en lotusblomma slår ut i själen. I kombination med lugnande musik och andningsövningar kunde många lugna sig.

Han sammanfattar det program som Hug & Heal använder som en andlig form av psykoterapi för att hela människor vid trauma eller kris. De har tagit in den systematiska metodologin i Healing After Trauma Skills (HATS), som användes efter 11 september i USA, och huvudidéerna i Akasha healing.

I Nepal har både buddism och hinduism ett starkt fäste. Människor kan relatera till idéerna. Men en person måste inte vara religiös eller tro på högre makter för att dra nytta av de läkande krafterna i meditation. Vid ett trauma eller en kris är det en användbar metod.

”– Religion lärs ut, men andlighet känns.”

Det som är användbart tar du med dig. När Buddha var här gjorde han sitt bästa, samma med Jesus. De såg metaforer, säger han.

Indra Gurung föddes i Indien, där pappan var Gurkha-soldat i armén. Hans familj var buddister, vilket inte var lätt i det starkt hinduiska indiska samhället. Han gick sedan på en katolsk skola, utbildade sig och gifte sig med en hinduisk kvinna. Paret hamnade i Nepal.

– Hur kommer det sig att jag har utsatts för denna intressanta kombination av erfarenheter i mitt liv? Jag har försökt göra det bästa av dem. Jag upplevde andlighet och öppnade mig för att söka svar på frågor kring vem jag är och varför jag är här, förklarar han.

Gurung resonerar att om information eller kunskap som är användbar stannar hos en människa gör den ingen nytta. Den måste förmedlas.

Namnet Hug & Heal valdes för att kramen var central. Men det var inte vilken kram som helst. Det gällde att kramas och samtidigt ta två djupa andetag. Det skulle inge hopp.

– Vi uppmuntrade människor att ta sig tillbaka till livet. De måste sörja en tid, men sedan gäller det att resa sig.

Hug & Heal nådde 35 000 människor under de första veckorna efter jordbävningen. Många var frustrerade över allt som hänt. De gavs en övning, att tänk sig att de är lyckliga.

– Vi ville öppna deras sinnen, för att de skulle komma ur den förlamande känsla många var fast i – att allt var slut och förlorat. Vi behövde en timme för att arbeta med dem.

Det var som en psykologisk första-hjälp. Den kunde innehålla avslappning genom hypnos, regnbågsövning, Chakra-balansering, och djupandning för att stärka sina intentioner och övningar för bättre kroppshållning.

Människor uppmanades att hålla armarna runt ett träd några minuter, något som kallas jordning. Spirituellt ska kropp och själ vara i harmoni. Det som passerar våra kroppar når så småningom det högre sinnet.

– Vi måste bara ansluta oss till det högre sinnet. Det sker visuellt, genom ljud och genom känslor. Medvetet, omedvetet och det högre sinnet, säger han.

En liten pojke gjorde starkt intryck på Indra Gurung. Pojken kunde prata på tre dagar. De gav honom mat och han började prata. Båda föräldrarna var borta. Mamman och pojken återförenades efter ytterligare tre dagar. Efter det var han med och hjälpte Hug & Heal.

Organisationen arbetade både med enskilda personer och i större grupper. Även soldater och frivilligarbetare behövde hjälp och insikterna och idéerna spreds.

– Många av de som kom till Nepal från andra länder för att hjälpa blev efter en tid sjuka av stress. Vi fick hjälpa dem och få dem att inse att de behövde ta hand om sig själva.

I ett hårt drabbat område, tre timmars körning på dåliga vägar upp i bergen, höll Hug & Heal 17 dagar efter jordbävningen en fyra timmar lång session med 1700 människor.

– Vi genomförde en sömnhypnos i kombination med meditation. För första gången på veckor kunde de sova lugnt. De sov i 45 minuter och det var en märkbar skillnad, de sa att de kände sig lyckliga. Vi sa till dem: Gå hem och bygg upp era hus!

Hug & Heal höll senare en workshop för en större grupp deltagare i tio dagar i hur de kan prata med andra, som mår ännu sämre. Enligt Gurung kommer det att behövas vid nya kriser eller i vardagen, då många människor går igenom svåra perioder.

Gurung har också arbetat med att hjälpa organisationer att lyfta. Företagsledningar, exempelvis på ett femstjärnigt hotell, inser att psykologiskt välbefinnande hos personalen och ekonomisk framgång hänger ihop. De som mår bra presterar bättre.

I februari 2017 arrangerade Hug & Heal en lyckokonferens, fri och gratis för alla. Lycka handlar om flyktiga känslor vi har varje dag, men också om en övergripande tillfredsställelse över livet. Det som påverkar mest är våra val, våra attityder, hur vi tar oss an relationer, samt värderingar och känsla av syfte. På konferensen behandlades punkterna ”psykologin kring lycka”, ”lycka på jobbet”, ”lycka och finansiellt välbefinnande”, ”lycka och samhället” samt ”lycka och utbildning”.

Bland de som påverkats psykologiskt av jordbävningen visade det sig snart att gamla minnen kom tillbaka hos dem som nu drabbats av naturkatastrofen. De svåra åren under inbördeskriget mot maoisterna låg obearbetade hos tusentals människor.

– De var rädda för okända händelser som de upplevt i barndomen. Jordbävningen blev en utlösande faktor. Det öppnade för att gå igenom samtalsterapi för att bearbeta de underliggande problemen, säger Indra Gurung.

Gurung pratar snabbt kring teorier om starka energipunkter i världen – Japan, Klippiga bergen, Himalaya, London och pyramiderna i Egypten. Han ser Jack Makani som sin spirituelle ledare. Makanis slogan är ”För fred i världen”. Visionen är att stödja människor i världen att inse att de själva är ansvariga för vad som händer i livet. På så sätt skapar vi vårt eget liv. Alla har ett ansvar för sina tankar och handlingar.

– Live as you learn?

– Walk the talk, and talk the walk!

Johan Mikaelsson

Tystnaden är bruten – Passang Dorji är Bhutans första offentliga gay

Den 11e mars 2015 blev sjukgymnasten Passang Dorji den första bhutanesen att komma ut som gay på nationell TV. Han kände ett behov av att bryta den långa tystnaden och visa allmänheten att det finns homosexuella i Bhutan.

I unga tonåren insåg Passang Dorji att hans sexuella läggning inte föll in under heteronormen. Han kontaktade läkare och mediterade i ett försök att bli hetero, vilket inte hjälpte. Istället hjälpte läkarna honom med att försöka acceptera sin sexuella identitet.

– Studietiden på sjukgymnastutbildningen var av särskild vikt för mig. Det var då jag vågade öppna upp mig och tala om min sexualitet. Och efter examen förstod jag mig själv mycket bättre. Jag började då komma ut för familj, vänner och kollegor som jag trodde skulle acceptera min sexuella identitet.

Familj, vänner och kollegor tog det bra och Passang som redan då var HBTQ-aktivist kände att nästa steg var att komma ut för hela landet som ett sätt att uppmuntra andra homosexuella.

– Innan jag gjorde Tv-intervjun gick jag till Hälsodepartementet för att berätta att jag skulle komma ut på TV. Homosexualitet är brottsligt i Bhutan och även om ingen hittills har blivit straffad var det viktigt för mig att få departementets stöd, vilket jag också fick.

Passang upplevde genast att tystnaden hade brutits. Dagen efter Tv-intervjun började folk höra av sig till Passang för att visa stöd och ställa frågor. Den officiella HBTQ-rörelsen hade satts i rullning.

Den inofficiella HBTQ-rörelsen hade dock startat redan 2008 i samband med att Hälsodepartementet börjat försöka nå ut till HBTQ-personer. Uppvaknandet berodde bland annat på att en kvinna vid namn Dechen Seldon hade kommit ut som transsexuell och Bhutanese observer hade skrivit en artikel med titeln ”How gay are Bhutanese gays?”.

– Dechen Seldon blev rörelsens första representant och artikeln fick långtgående effekter för HBTQ-rörelsens existens i Bhutan. Men trots detta gick det trögt för HBTQ-rörelsen.

Det var inte förrän 2014 som det började ta fart då Hälsodepartementet började samarbeta allt mer med Lhak-Sam, ett nätverk bestående av och för människor som lever med HIV. Problemet var dock att de enbart nådde ut till HBTQ-personer med HIV.

– Jag försökte därför övertyga Hälsodepartementet, Lhak-Sam och det Nationella institutet för forskning om utbildningsutveckling att de även borde forska och arrangera aktiviteter om HBTQ.

Passang var så pass övertygande att det ledde till att Lhak-Sam även började arbeta för sexuella minoriteter samt startade igång informationskampanjer om HBTQ på skolor. Idag ingår det också i viss sjukvårdsutbildning att lära sig om HBTQ.

Passang är del av en HBTQ-grupp LGBTIQ Bhutan. Gruppen består av cirka 20 personer från olika delar av landet som möts och koordinerar med regeringen, frivilligorganisationer och icke-statliga organisationer med syftet att få HBTQ-personer synliga och inkluderade i samhället.

Vårt nätverk kan dock inte registreras som en HBTQ-organisation på grund av artikel 213 och 214 i den Bhutanesiska Brottsbalken, vilka fastställer att det är onaturligt och straffbart med homosexualitet. Lagen är en kvarleva från britternas styre och till min kännedom har ingen blivit åtalad.

Artiklarna är för tillfället under revidering och beslut om eventuella ändringar skall tas senare i år. – Vi i nätverket arbetar för att lagen ska bli upphävd men om den inte blir det så hoppas vi att den åtminstone reformeras.

Öppenhet kring dejting och förhållanden. Jag har läst att det är vanligt att föräldrar nästan förväntar sig att deras barn kommer att ha sex innan äktenskapet och att det är relativt öppet med dejting och förhållanden. Stämmer detta?

– Det stämmer till viss del och beror framförallt på att buddister inte tror så starkt på äktenskapet. Tillskillnad från till exempel bröllop i Indien så är bröllop i Bhutan väldigt enkla. För att ses som gift räcker det till exempel att ett par bor tillsammans och får ett intyg från en domstol. Det tror jag också är orsaken till att skilsmässostatistiken är hög och att det är vanligt att föräldrar separerar.

Passang förklarar att trots den här öppenheten kring äktenskapet, gäller den inte intersexuella parrelationer.

En vanlig uppfattning i Bhutan är att HBTQ är en västerländsk uppfinning som har spridit sig genom globaliseringen.

Bhutan har länge försökt bevara och skydda sina traditionella värden från yttre påverkan. Till exempel introducerades inte TV och internet förrän 1999. Det finns därför en viss skepsis mot globaliseringen. Men HBTQ-rörelsen försöker påvisa för allmänheten att det fanns HBTQ-personer i Bhutan redan innan globaliseringen.

Bhutan är ett djupt religiöst land där majoriteten av befolkningen är buddister. Hur påverkar detta HBTQ-rörelsen?

– Buddism förespråkar acceptans och tolerans, vilket människor i samhället försöker praktisera. Heteronormen gör dock att många mår dåligt. Men som buddist får man inte ta sitt liv. Är man deprimerad eller suicidal ska man träna sitt psyke. Denna tro på mental träning tror jag är en av de största anledningarna till att självmordsstatistiken är så pass låg i Bhutan.

Heteronormen tror Passang till viss del är en generationsfråga. De flesta i Passangs föräldrars generation har inte mycket kunskap om HBTQ utan förutsätter att deras barn skaffar en traditionell familj.

– Jag upplever en större förståelse hos min egen generation och tror att det kommer bli allt lättare med tiden. Lagreformer tar tid men det kommer att gå fortare att förändra människors attityd.

Elina Vidarsson

Åtta år efter kriget och fortsatt väntan på sanningssökande i Sri Lanka

För tamilerna i norra Sri Lanka, som ”regeringstrupperna räddade ur Tigrarnas klor”, har de åtta åren efter inbördeskriget inneburit väntan på rättvisa, demilitarisering och maktdelning. Singalesers och tamilers uppmärksammande av krigsslutet 18–19 maj tydliggör splittringen på ön.

Hur är det i Sri Lanka nu? Frågan kommer då och då från dem som är nyfikna på landet. Jo, efter regeringsskiftet i januari 2015 har det blivit bättre. På många sätt. Människor rör sig friare och tilllåts uttala sig kring de flesta ämnen utan risk för våld från statsmakten.

Just nu drabbas delar av ön annars av de svåraste översvämningarna sedan 2003 (tsunamin 2004 borträknad). Sydvästmonsunen har knappt börjat och hundratals människor har redan dödats av regn som fått vattendrag att stiga dramatiskt och orsakat jordskred. För tillfället tar sig skeenden i Sri Lanka in i nyhetssändningar i världen. Hjälp strömmar in från omvärlden och vattnet kommer att sjunka undan.

Minnena och ärren efter krig och människorättsförbrytelser dröjer sig däremot kvar. Även om mycket blivit bättre i samhället finns gamla strukturer kvar under ytan, vissa vilande, andra i fullt bruk. De som använt våld och tortyr i tjänsten ändrar inte arbetsmetoder i första taget, vilket påvisats i en rad rapporter.

Nu kommer ändå en uppmuntrande present från EU, motsvarande över 300 miljoner Euro per år. EU gav 17

Inbördeskriget i Sri Lanka avslutades i maj 2009. Åtta år senare är efterräkningarna långt ifrån avslutade. Foto: Johan Mikaelsson

De som vill få till någon form av sanningssökande och straff för ansvariga misströstar och de tusentals som saknar anhöriga efter att de tagits av armén får inga svar. Men EU ställer krav och lovar följa utvecklingen i Sri Lanka noga.

När årsdagarna av krigsslutet uppmärksammades i Sri Lanka i maj firades det i vanlig ordning 19 maj bland singaleser, öns majoritetsfolk, inte minst i de hundratusentals soldaternas familjer. Tamiler höll 18 maj sorgesamma ceremonier. De talar om regeringens massaker på civila tamiler som stängts in på den smala kustremsan vid Mullivaikal i nordost och ett folkmord som aldrig tar slut.

LTTE-gerillan, Tamilska tigrarna, blev efter rasuppploppen riktade mot tamiler i juli 1983, en faktor att räkna med. Tamiler drömde om det som Tigrarna slogs för, nämligen en separat tamilsk stat i de norra och östra delarna. Parterna kom aldrig riktigt nära en lösning under några av de samtal som hölls under konfliktåren 1983–2009.

Tigerledaren Prabhakarans auktoritära och våldsinriktade styre innebar också skoningslöst dödande av tusentals tamiler, vilket var som att skjuta sig i foten. Det blottläggs i exiltamilen Jude Ratnams dokumentär Demons in Paradise, som premiärvisades under filmfestivalen i Cannes.

Tamilernas hopp släcktes effektivt av förre presidenten Mahinda Rajapaksa. Han fick internationellt gehör och stöd för ”kriget mot terrorism på ön” och gav sin bror, försvarsministeriets chef Gotabaya Rajapaksa, och arméchefen klädval. Premiärminister Ranil Wickremesinghe och ytterligare två bär kostym.

Likriktningen är i övrigt total. Inga kvinnor. Inga minoriteter. Är det ingen i ledande position som ställer sig frågan: ”Vänta nu, det här är kanske varför vi har haft sådana problem alla dessa år?”

Den mest överraskande förändringen enligt alla bedömare var annars den rockad som innebär att Ravi Karunanayake nu är utrikesminister och Mangala Samaraweera finansminister med ansvar för media.

Visserligen finns provinsråd. I norra provinsrådet är tamiler i majoritet och en tamil är chefsminister. Men det är guvernören som bestämmer. Och guvernören gör det presidenten säger till honom. Ja, just det, presidenten har utsett en singalesisk man, 69 år gamle Reginald Cooray.

Den tamilske chefsministern C.V. Vigneswaran påpekar att han är bakbunden. När jag intervjuade honom

Foto: Tamilnet

vid ett besök i Jaffna i februari konstaterade han att den militära ockupationen av ”tamilernas hemland” gör livet

svårt, inte minst för kvinnor och flickor som riskerar att utsättas för sexuellt våld av soldater (se artikel på Amnestypress.se).

I samband med uppmärksammandet av årsdagen ska en polisbil ha beskjutits nära Kilinochchi, Tigrarnas forna huvudnäste. Ett hundratal soldater sattes enligt Daily Mirror in för ”att återupprätta lag och ordning”. I söder och öster har buddistiska extremister under april och maj attackerat moskéer och butiker som ägs av muslimer. Mer om det i en kommande artikel här på Sydasien.se.

Etniskt och politiskt våld är inget avslutat kapitel i Sri Lanka. När det ska hållas val igen aktualiseras riskerna på nytt och Mahinda Rajapaksa och hans bröder kan inte räknas bort. Frågan är bara om det i det fönster i historien som öppnades 2015 och fortfarande står på glänt kan skapas en stabilitet som leder civilisationen på ön framåt, bort från den blodiga historien.

Till sist, en uppenbar slutsats: För att straffrihet för de vidrigaste brotten ska kunna brytas måste förövare straffas i en domstol. Och för att en rättsprocess ska bli trovärdig måste både utredare och de som senare ska skipa rättvisa vara opartiska. Om Sri Lanka någonsin ska komma ur konfliktkänslan behövs en rejäl demilitarisering i norr och öster och mindre centralstyre.

Johan Mikaelsson

Världens första historia om det afghanska flyktingskapet

Admir Skodo undersöker hur det afghanska flyktingskapets betydelse har förhandlats fram och bestritts av olika sociala aktörer i San Francisco Bay Area och Skåne sedan kalla kriget. Admir Skodo är forskare vid SASNET– ett nätverk för Sydasienstudier på Lunds universitet- och Elina Vidarsson har intervjuat honom.

Afghaner utgör en fjärdedel av världens flyktingar om man ser till det totala antalet flyktingar sedan mitten av 1980-talet. Afghanistan har haft krig och konflikter sedan slutet på 1970-talet, vilket har lett till en konstant flyktingström framförallt till grannländerna Pakistan och Iran. Europa och USA har tagit emot en väldigt liten andel av den totala afghanska flyktingbefolkningen, eftersom det afghanska flyktingproblemet anses vara ”löst” inomregionalt.

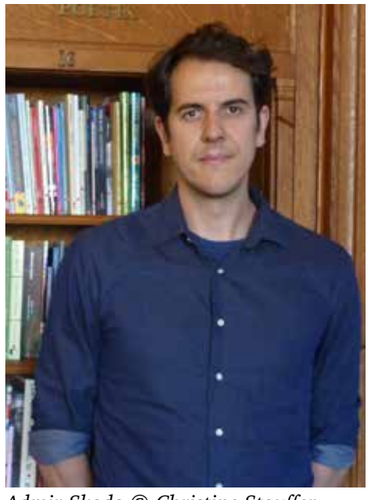
Lundaforskaren Admir Skodo menar att det finns en uppfattning i väst om att afghanska flyktingar ”inte är riktiga flyktingar, eftersom de redan har en fristad i Pakistan om de är sunnimuslimer, eller Iran om de är shiamuslimer”.

”Admir Skodo kom själv till Sverige från Bosnien som flykting 1992 och har länge funderat över flyktingskapets betydelse på ett personligt plan.”

Men i och med flyktingkrisen som nådde Sverige hösten 2015, upptäckte han att det fanns ett behov av mer forskning om flyktingskapet. För trots det faktum att afghaner utgör en av fyra flyktingar i världen så finns det inte många genomgripande studier om afghanska flyktingar. Det finns dock en hel del mindre studier där afghaner nämns men dessa studier är inte tillräckligt uttömmande. Bland studierna som finns uppmärksammas mest de som fokuserar på Iran och Pakistan.

– Afghanistan är ett land med många etniska grupper och med en väldigt rik och komplicerad historia som sträcker sig långt tillbaka i tiden, vilket är väsentligt för att förstå vad som har drivit de här människorna på flykt.

Som forskningsmetod använder sig Admir Skodo av djupintervjuer, arkivstudier, och begreppshistoria. Grundidén med begreppshistoria är att vi har vissa centrala begrepp, exempelvis sociala och politiska, som styr hur vi tänker om samhället och politiken. Det kan röra sig om begrepp såsom mänskliga rättigheter, folkmord, medborgare, den offentliga och privata sfären. Begreppshistorian försöker visa hur begreppen har uppstått och förändrats genom tiden.

Admir Skodo © Christine Stouffer

– Jag tror att alla skulle hålla med mig om att flyktingskapet är ett centralt begrepp inom tjugohundratalets historia. Men än så länge så finns det ingen begreppshistoria om begreppet flykting eller någon specifik flyktinggrupp.

-Så det jag gör är troligtvis den första historien som sådan och jag hoppas att den kan bli modell för andra forskare som vill gå vidare och forska om andra grupper. Jag kommer givetvis inte att producera en slutgiltig historia om begreppet flykting, men det kan vara en bra första ansats som folk kan utgå från.

För att förstå flyktingskapets betydelse är ett tillvägagångsätt att Admir Skodo intervjuar representanter från olika sociala aktörer och grupper som arbetar med afghanska flyktingar, exempelvis statliga myndigheter, icke-statliga organisationer samt afghanska flyktingar.

– I min studie lyssnar jag mycket på flyktingars egna berättelser. Jag har gjort intervjuer med myndighetsaktörer som säger att när de utarbetar sina riktlinjer och regler så brukar de sällan fråga flyktingar själva vad de tycker. Detta tror jag är ganska symptomatiskt för vilken roll flyktingar själva speglar i vår förståelse av flyktingar. Oftast får de inte komma till tals själva och därför hoppas jag att mina intervjuer med flyktingar ska kunna hjälpa oss sätta oss in mer i deras livssituation från deras egna perspektiv.

Genom djupintervjuerna försöker Admir Skodo se hur aktörerna samverkar och hur de försöker föra fram sin syn på vad det afghanska flyktingskapet betyder. Han undersöker också om det finns specifika maktförhållanden som gör att en viss social aktör eller grupp har större möjlighet att definiera flyktingskapets betydelse än andra aktörer och vad för praktiska effekter detta har för afghanska flyktingar, när de exempelvis söker asyl.

”– Givetvis så tar jag hänsyn till den juridiska betydelsen av flykting, vilken grundas på Genevekonventionen från 1951, och asylsökande.”

Men även dessa begrepp har förändrats med tiden. Poängen är att man inte kan förklara hur dessa förändringar sker utan att titta på de bredare förändringarna i samhället och inom politiken, såsom hur utvecklingen från kalla kriget till kriget mot terrorn har lämnat ett avtryck i Sveriges and USAs sociala, politiska och ideologiska landskap.

Admir Skodo valde att undersöka det afghanska flyktingskapets betydelse i San Francisco Bay Area och Skåne från kalla kriget och framåt.

Varför starta i kalla kriget och varför San Fransisco Bay Area och Skåne?

– Att studien börjar från kalla kriget och framåt var en naturlig utgångspunkt eftersom det var då som den afghanska flyktingströmmen började öka markant. Jag valde de två områdena eftersom San Francisco Bay Area har haft en av de största samlingarna afghanska flyktingar i världen sedan 1980-talet och Skåne har tagit emot en stor afghansk flyktingström sedan 2010-talet, men jag har även upptäckt att ett mindre antal afghaner har sökt asyl i Sverige sedan 1980-talet. Dessutom är det intressant att jämföra USA och Sverige eftersom det finns stora skillnader i vilka aktörer som har tolkningsföreträde och möjlighet att påverka flyktingskapets betydelse.

I USA blir en asylsökande till exempel inte tilldelad en handläggare från staten som i Sverige, utan måste anlita en migrationsadvokat. Dessutom har asylsökande i USA, i motsats till Sverige, inte rätt till fri bostad eller vård under tiden som asylsökande.

Det är mer fördelaktigt att bli definierad som flykting än asylsökande. Inom den rättsliga världen i både USA och Sverige benämns den absoluta majoriteten av afghaner som asylsökande och inte som flyktingar. En flykting, rent juridiskt, är en person som flytt sitt hemland till ett andra land och har blivit tilldelad flyktingstatus av FNs flyktingorgan UNHCR. Det som händer efter att flyktingstatus har erhållits är att ett tredje, oftast västerländskt land, väljer vilka flyktingar man ska ta in, ge permanent uppehållstillstånd och hjälpa hitta boende, arbete osv., enligt en årlig kvot som bestäms av regeringen.

En asylsökande är en person som flytt sitt hemland och har tagit sig direkt till ett ”tredje” land och där sökt asyl, men medan personen väntar på svar om sin asylprövning så är hen varken erkänd som flykting eller berättigad till asyl. Det finns alltså stora juridiska skillnader mellan begreppet flykting och asylsökande, men i vardagsspråket görs ofta inte den skillnaden.

Svårare för afghaner att få asyl i Sverige. Admir Skodo berättar att de flesta av de aktörer han har intervjuat i Sverige som är väl insatta i hur afghaner behandlas av Migrationsverket, är ense om att afghaner har nedprioriterats i och med att den syriska flyktinggruppen har blivit större.

– Jag försöker att hitta ett rättfärdigande för denna särskiljande behandling, och jag har även sett att Statens Invandrarverk (Migrationsverkets föregångare) bemötte afghanska asylansökningar på 1980-talet med skepticism. Detta är en viktig upptäckt, eftersom det råder en konsensus inom forskningen som säger att afghanska asylsökande i väst mottogs väl under 1980-talet för att de var ”frihetskämpar” som vågade stå emot den sovjetiska förföljelsen av det afghanska folket.

Elina Vidarsson

Ramya Chamalie Jirasinghe; Månen vid Seenukgala

Anders Sjöbohm hedrar den sri lankesiska poeten Ramya Chamalie Jirasinghe med en vacker översättning av en av hennes dikter "Månen vid Seenukgata"

Vi följde en gångstig, urblekt som gammalt bläck
på en ålderstigen karta
genom en tätt hopträngd skog av träd som sträckte sig
uppåt, sol-sökande:
kvistar, grenar som föste löven mot ljuset.
Fåglar, förstummade av morgon-dunklet i denna skugga
flög obemärkta från rede till frukt till öppna gap.
Fjärilar lyfte från marken som kristalliskt damm,
slog sig ner, klungades samman, överallt ett virrvarr
Skogen, helt vildvuxen,
drack ljuden från vår vandring och förvandlade våra steg
till dunsar i löv-komposten, knäckte torra rankor
tillbaka in i myllans foder när den så
plötsligt tog slut.
Bakom oss slöt sig skogen i sin ogenomtränglighet och drev oss
fram mot öppet land, torrt gräs, där en flod dånade någonstans
överallt framför oss.
Vi stod där, skyddade oss, bedövade av solens strålar och skogens ljud.
Floden, utom sig och otålig, for fram över sin bädd med halvt
blottad rygg, en hudlös ryggrad av stenblock.
Vi klev tvärsöver den puckelryggiga våtmarken
som när sjömän navigerar mellan blottlagda isberg,
men detta var en tropisk resa,
nedanför oss skummade vattnet, störtade, föll,
och samlades oväntat fullkomligt stilla
innanför en ring av stenar.

———

Natten kom lika plötsligt som vi till floden.
Över oss nuddade en fullmåne våra huvuden
och en Skorpion vred sin gaddlösa stjärt mot norr,
och vände oss mot platser vi inte längre sökte.
Någon höll en liten eld vid liv och ved-rök
fyllde den kristalliska luften, en tunn slinga som steg
lik en förtvivlad signal från en vilsekommen vandrare.
Vi steg ner i det stilla vattnet omgivna av en flod
beslutna att ge oss av eftersom vi skälvde,
skakade av upptäckten att våra rötter
växer sig ymniga, starka, tunneldjupt in mot jordens kärna
vid tider och platser som dessa.
Varje väg vi någonsin tog,
varje tidlöst sökande efter guld, ambrosia,
kärlek, slutar helt säkert här, där vår hud blir
till fiskens fjäll, våra ben sköra grenar av drivved, vårt hår våra tänder,
till varje beståndsdel varje träd varje vatten och varje sten.
I vetskap om att vi måste återvända dit varifrån vi kommit,
sträckte vi oss upp och ryckte till oss månen och stoppade den i våra fickor.

———

Varje dag, nu, när vi trevar oss fram genom städer
med breda asfalterade vägar, namn-skyltar med outplånlig skrift,
med riktningarna utmärkta,
tar vi fram månen, en kompass med vit skiva,
håller den mot öronen och lyssnar till ljudet av floden som strömmar hemåt,
eller vrider den, som en visartavla i handflatan, och ser ved-röken välla fram,
och sjunger, skrattar, kastar månen tillbaka upp i himlen,
och ser vattnet spränga sig genom byggnaderna i cement;
slå upp över våra förstärkta väggar och fylla våra stängda rum
med månljusa floder skogar av stenblock flytande eldar.
Det är detta som är vägen hem.
Ramya Chamalie Jirasinghe
Anm: Seenukgala är ett område i en nationalpark i sydöstra Sri Lanka.

FAKTA

Ramya Chamalie Jirasinghes författarskap inleddes med Rhythm of the Sea (2007), en rapport från ett av de distrikt i hennes hemland Sri Lanka som drabbades av den förödande tsunamin. Året därefter publicerades Trinity som skildrar en lankesisk internatskolas historia. Som poet publicerade sig Ramya Chamalie Jirasinghe tidigt och 2007 blev ett diktmanuskript nominerat till Gratiaenpriset, Sri Lankas finaste litterära pris. Det dröjde dock till 2010 innan hon fick en samling utgiven. There's an Island in the Bone vann då ett statligt litteraturpris. En kritiker lovordade skickligheten och kraften i hennes poesi och sade sig inte kunna finna en enda "svag" dikt i boken. ("Månen vid Seenukgala" ingår där.) 2014 återkom författaren med ett skådespel i historisk miljö, Water for kings, och hon arbetar nu på en ny diktsamling.

Ramya Chamalie Jirasinghes författarskap har uppmärksammats även i utlandet, publicerats i USA och Storbritannien och nominerats till flera priser. Vid sidan av skönlitteraturen är författaren verksam som matskribent och har bland annat grundat en slow food-rörelse i Sri Lanka. Hon är därtill biträdande chef för U.S.-Sri Lanka Fulbright Commission, en organisation som arbetar för att stärka förbindelserna mellan USA och Sri Lanka, särskilt inom forskning och undervisning. Organisationen bär sitt namn efter den demokratiske USA-senatorn William Fulbright, känd som envis motståndare mot sitt lands krig i Vietnam.

Anders Sjöbohm

Medverkande i detta nummer

Skribenter

Johanna Sommansson

Johanna Sommansson är Redaktör för SYDASIEN, utbildad på Stockholms Universitet med BA i Indologi och MA Socialantropologi.

Johan Mikaelsson

Frilansjournalisten Johan Mikaelsson har skrivit för Sydasien 1997. Hans första bok, "När de dödar journalister – En personlig skildring av Sri Lanka", släpptes 2015.

Elina Vidarsson

Elina Vidarsson är kommunikatör på SASNET- Swedish South Asian Studies Network, vid Lunds universitet.

Hans Magnusson

Hans Magnusson har sedan 1998 varit aktivt engagerad i daliternas villkor i Sydasien. Han är sedan 2002 knuten till det internationella nätverket för solidaritet med daliter (IDSN).

Rohit Bhatia

Rohit Bhatia är journalist och frilansskribent, född och uppvuxen i Bombay (Mumbai) där han arbetat som reporter för olika journaler och dagstidningar.

Josefin Aldegren
Rebecka Strand

Vi gör båda praktik i Indien för Framtidsjordens nätverk i Asien. Framtidsjorden är ett internationellt nätverk som arbetar för en ekologiskt hållbar värld.

Anders Sjöbohm

Anders Sjöbohm är kulturjournalist inriktad på sydasiatisk skönlitteratur. I tidskrifter som Sydasien och Karavan har han presenterat författare från Sri Lanka, Pakistan och Indien och tolkat engelskspråkig poesi till svenska.

Rana Rizvi

Rana Rizvi är frilansskribent och har en Master i journalistik från University of Karachi, Pakistan. Rana har skrivit för de pakistanska tidningarna Dawn, The News och Star daily i 16 år.

Henrik Schedin

Henrik Schedin tog en Masterexamen i Globala Studier 2016 och idag forskar han kring funktionshinder och mänskliga rättigheter i Nepal och globala södern.

Elsa Termenon

Elsa Termenon är frilansskribent och Indolog med ett hjärta som slår lite extra för Indien. Hon är utbildad Indolog och Civilekonom vid Stockholms Universitet.

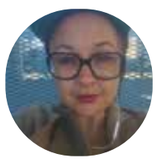
Svante Nilsson

Svante Nilsson är pensionär med sinne för språk. Han arbetar med textbearbetning och översättningar för SYDASIEN nättidskrift sedan 2011.

Styrelsen

Johanna Sommansson

Beat Lindberg

Elsa Termenon

Johan Mikaelsson

Teresia Borgman

Sydasiens historia

Sydasien startades 1977 av Staffan Lindberg, Göran Djurfeldt, Thomas Bibin, Stig Hansén, Mats Hilte och Ola Hansson. Tidningen hette vid starten Sydasien bulletinen och den arbetades fram under tre olika redaktioner i Stockholm, Göteborg och Lund, redaktionerna turades om i utgivningen av nummer.

Staffan Lindberg själv säger i sin artikel ”25 år med Sydasien” att “En viktig faktor bakom utvecklingen av tidskriften var den unika kombinationen av forskare och journalister som samarbetade i de olika redaktionerna”. Mångfald bland skribenterna var således en grund redan från början.

Lindberg fortsätter; ”Så i början var bulletinen enkel. Enkla texter i två spalter, hophäftade med ett färgstarkt omslag och med rätt risiga bilder. Det blev dock snabbt bättre: vi fick texter och rubriker satta på självhäftande papper från tryckeriet. “ Så gick arbetet med manuell layout och kopiatorer under 70-talet.

På 80-talet datoriserades bulletinen och med hjälp av Lars Eklund som ny redaktör enades Sydasien under namnet Sydasien i en enda redaktion och gick nya framgångar till mötes. Första gången Sydasien togs till nätet var via Lars Eklund som startade Sydasiens webbilaga Monsun. Monsun publicerade utvalda artiklar från den tryckta tidningsupplagan.

Efter nästan tre decennier var det dags för John Senewiratne att ta över posten som chefredaktör. Under 2008-2010 skötte han tidningens utgivning i en tid då papperstidningarna blev färre och färre. Flera olika faktorer bidrog till att Sydasien i pappersformat kom att läggas ner; dels handlade det om ett sänkt statligt bidrag dels handlade det om ett sjunkande antal prenumeranter. Många bibliotek lades ner under senare delen av 00-talet och budgeten stramades åt för Sydasien.

2011 överlämnades det redaktionella till Johanna och Nicklas Sommansson som 1 mars 2011 tog in Sydasien i en ny fas – att bli en nättidskrift utan fasta prenumeranter – tillgänglig för alla.

Lindberg beskrev en gång Sydasien som en specialtidskrift; “ Den används i skolarbetet, den läses av journalister, politiker, ämbetsmän och av en intresserad allmänhet. Den finns på de flesta stadsbibliotek”. Idag kan vem som helst komma åt detta bibliotek via webben.

TACK TILL

LUNDS UNIVERSITET